

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Marie Hrušková, Josef Regner: Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské v roce 2004 a projekty na rok 2005	3
Usnesení Valné hromady Společnosti česko-arabské ze dne 14. února 2005	5
Marie Hrušková, Antonín Libický: Zpráva o činnosti Společnosti přátel Afriky v roce 2004. Předneseno na valné hromadě 16. února 2005	6
Usnesení Valné hromady Společnosti přátel Afriky ze dne 16. února 2005.	10

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme spřáteleným zemím	11
Vladimír Klíma: Nkrumahovo úsilí o sjednocení Afriky	11
Libyjský literární večer.	12

STUDIE A DOKUMENTY

Jiří Hlaváček: Impulz pro další rozvoj česko-etioopské spolupráce	15
Mohamed al Nabulsi: Skutečný islám terorismus odmítá	16
Ota Lev: Děti Afriky.	17
Vladimír Jorda: Réunion – Francie v Africe	20

KULTURA

Jiří Černocho: Rogalo nad Kilimandžárem	24
Ivan Mrázek: „Klokánci Sahary“	27
Alois Wokoun: Paradox africké a evropské moderny.	29

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Chimaa Youssefová: Vědění	30
Markéta Antonínová, Pavla Nežerková: Jane Goodall v Praze.	31
Jana Jiroušková: Výtvarná dílna na zámku Zbraslav na téma adinkra	32
Jana Jiroušková: Arabský svět dětskýma očima.	33
Pavla Začalová: Večer arabské kuchyně v Brně.	33
Poznáváme frankofonní Afriku	34
J. Hladík, J. Polák: Cesty 2005	34
Ing. Javora: Večer studentů Libye	35

SDĚLENÍ

Významné životní jubileum pana Jaromíra Kučery	36
K významnému životnímu výročí paní Evy Collinsové	36

CO SI PŘEČÍST

Miroslav Houska: Kalíla a Dimna. Bidpájovy bajky	37
--	----

ZVEME VÁS

Břetislav Vachala: Staroegyptská mytologie a symbolika	38
Do pralesů za Pygmeji	39
Atentáty a politické vraždy v Africe	40
Uganda – filmový dokument.	40
Symbolika egyptského chrámu	40
Kulty a texty v šachtových hrobkách Pozdní doby	40
Svátky a procesí v ptolemaiovských chrámech	41
Arabské dny	41

Vážení přátelé, příspěvky do Bulletinu zasílejte laskavě v elektronické podobě na redakční adresu bulletin@czech-arab.org. Děkujeme.

Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské v roce 2004 a projekty na rok 2005

Vaše Excellence,
dámy a pánové, vážení přátelé,

scházíme se na valné hromadě v roce, kdy naše Společnost oslaví 15 let svého trvání. Nebudu se v této zprávě zabývat hodnocením výsledků naší úspěšné patnáctileté činnosti, tomu věnujeme pozornost v průběhu roku, i shrnutí naší činnosti v uplynulém roce bude stručnější, než je obvyklé v našich výročních zprávách. Větší pozornost chci věnovat projektům na tento rok, především připravovaným Česko-arabským dnům, kterými nejlépe vzpomeneme naší dosavadní činnosti a využijeme zkušenosti z předchozích let.

V uplynulém roce jsme plně splnili usnesení valné hromady z 4. února 2004. Vydali jsme další čtyři čísla našeho Bulletinu, náklad posledních čísel dosáhl 1 000 kusů. Zde patří mimořádné poděkování redakční radě jak za zajišťování hodnotného obsahu Bulletinu, tak i za technické zabezpečení jeho vydávání. Bez výrazné finanční podpory Ministerstva zahraničních věcí by přes naše úsilí bylo jeho vydávání ovšem nemožné.

Podářilo se založit **Komisi pro práci se sdělovacími prostředky** pod vedením ing. Mohammede Al Nabulsiho, ve které pracuje dalších 7 členů Společnosti. Již během prvních šesti měsíců existence Komise se jejímu vedoucímu podařilo umístit deset článků v denících, jako je Právo, Lidové noviny, Halo noviny, Hospodářské noviny či Mladá fronta Dnes, s aktuální tematikou týkající se arabského světa. Podařilo se proniknout i do rozhlasu – např. do BBC. Činnost Komise je velmi potřebná a bude mít i nadále plnou podporu vedení Společnosti. Předpokládám, že podrob-

něji bude informovat p. ing. Nabulsi v rámci diskuse.

Úspěchem na poli informatiky je zájem o webové stránky naší Společnosti na adrese **www.czech-arab.org**. Stránky obsahují nejen informace o naší Společnosti, o našich akcích, ale jsou na nich i všechna čísla Bulletinů od roku 2000. Zde patří dík především Mgr. Houskovi a jeho spolupracovníkům jak za zpracování obsahu, tak i za pěknou grafiku.

Podíleli jsme se na několika akcích v rámci vzpomínky na 60. výročí úmrtí arabisty, profesora Aloise Musila. Pražské vernisáže výstavy jeho publikací se zúčastnil J.V. princ Mansour Ibn Chalid, velvyslanec Saúdské Arábie. Proběhla akce ve Vyškově a beseda v Náprstkově muzeu s dr. Štelclovou. V Klubu slovenské kultury jsme uspořádali besedu s Mgr. Amdouniovou „Tuniská žena v minulosti a současnosti“ ve spolupráci s Tuniským výborem pro cestovní ruch. V tomto klubu se uskutečnila i zajímavá beseda s hadži dr. Raczynským o jeho pouti do Mekky. V hotelu Moráň uspořádalo Sdružení přátel Sýrie velmi zdařilý večer ke státnímu svátku Sýrie. V Plzni se naše pobočka podílela na řadě akcí ve spolupráci s Klubem občanů z arabských států v Západočeském kraji. V Náprstkově muzeu a v Moravském zemském muzeu v Brně proběhl cyklus přednášek našich předních egyptologů. S velkým ohlasem se setkal i Jemenský kulturní večer v zasedacím sále Národní knihovny – básně jemenského básníka aš Šarafi v přednesu p. Brouska a p. Heddera a hudba skupiny Zeriab upoutala všechny přítomné, včetně velvyslance Jemenu J.E. Salema al Kharejah, který akci poskytl záštitu.

V červnu proběhl již tradiční seminář o situaci v Palestině v prostorách pražského magistrátu.

Jednou ze zajímavých mimopražských akcí byla výstava Sýrie ve fotografii uspořádaná v Mikulově. Státní svátek Libye jsme si připomněli na setkání v zrcadlové kapli Národní knihovny. Podařilo se nám zajistit oficiální účast naší Společnosti na Knižním veletrhu ve Frankfurtu, jehož ústředním tématem byl „Arabský svět“. V rámci českého stánku jsme uspořádali výstavku „Lidé knihy“, dokumentující práci našich arabistů a islamistů.

V říjnu se konalo společně zasedání Rady arabských velvyslanců a předsednictva Společnosti věnované především přípravě Česko-arabských dnů v roce 2005 a celkové činnosti a spolupráci mezi Společností a Radou. Byla to i dobrá příležitost oslavit 85 narozeniny naší nezdolné místopředsedkyně a zakladatelky Společnosti ing. Marie Hruškové. Naši členové se zúčastnili již tradičně setkání cestovatelů v Prosiměřicích, organizovaném Klubem cestovatelů Hanzelky a Zikmunda. Na podzim byl zahájen i cyklus přednášek spojených s otevřením výstavy „Abúsír – tajemství pouště a pyramid“ v Náprstkově muzeu; obojí potrvá do března t. r. Letošní shromáždění ke dni Palestiny bylo bohužel poznamenáno smutnou událostí, skonem prezidenta státu Palestina Jásira Arafata. Jeho památce a dílu byly věnovány i projevy na tomto shromáždění.

V posledních měsících roku proběhla bilaterální jednání prakticky se všemi arabskými ambasádami o přípravách Česko-arabských dnů, které organizovala místopředsedkyně ing. Zeithamlová za spolupráce předsedů jednotlivých Sdružení.

Podrobnější údaje o jednotlivých akcích lze nalézt v jednotlivých číslech Bulletinu.

Projekty Společnosti a Sdružení přátel arabských zemí na r. 2005

Vydávání Bulletinu obou Společností

Budou vydána 4 čísla v předpokládaném nákladu po 1 000 kusech.

Sdružení přátel Iráku a pobočka Plzeň

- kulturní večery při příležitosti státních svátků arabských zemí

- cyklus přednášek s videoprogramy – osobnosti arabské kultury světového významu
- navázání vědecké spolupráce s univerzitou v Bagdadu a pokračování spolupráce s univerzitou v Kuvajtu
- setkání s arabskými studenty plzeňských vysokých škol

Sdružení přátel Maroka

- přednáška o berberském folkloru s výstavkou
- přednáška o starém léčitelství v Maroku

Sdružení přátel Alžírsko

- kulturní večer ke státnímu svátku
- přednáška „Alžírsko v proměnách století“

Sdružení přátel Egypta

- cyklus egyptologických přednášek v Náprstkově muzeu
- účast na doprovodných akcích k výstavě v Národním muzeu
- přednášky egyptologů v různých městech ČR
- výstava „Staroegyptská mytologie a symbolika“ v Muzeu Vyškovska

Sdružení přátel Jemenu

- kulturní večer ke státnímu svátku
- výstava uměleckých fotografií a předmětů
- večer poezie básníka aš-Šarafi

Sdružení přátel Jordánska

- beseda o turistice
- beseda o současné situaci v Jordánsku
- setkání s jordánskými studenty v Praze a v Plzni

Sdružení přátel Kuvajtu

- besedy se studenty mimopražských škol na téma „Kuvajt dnešních dnů“
- výstava o Kuvajtu
- publikování článků o Kuvajtu a kuvajtské prózy

Sdružení přátel Libanonu

- výstava středověkých kreseb z Libanonu
- křest knihy o Libanonu z nakladatelství Libri
- beseda o knihách A. Musila „Od Libanonu k Tigridu“ a „Cedry na Libanonu“

Sdružení přátel Libye

- kulturní večer o historii i současnosti libyjské kultury
- výstava fotografií „Libye očima českých přírodovědců“
- slavnostní večer ke státnímu svátku
- seminář o historii česko-libyjských vztahů a současné situaci

Sdružení přátel Saúdské Arábie

- kulturní a literární tradice S. A. a jejich význam pro arabský svět
- seminář o obchodní problematice

Sdružení přátel Sýrie

- večer s kulturním programem ke státnímu svátku
- výstava „Islámské umění v českých sbírkách“ – zámek Lednice nebo Mikulov

Sdružení přátel Tuniska

- cyklus přednášek „Poznáváme Tunisko“
- beseda s tuniskými studenty

Jako hlavní akci roku připravujeme ve spolupráci s Radou arabských velvyslanců **Arabské dny v ČR**. Předběžný program byl otištěn ve čtvrtém čísle Bulletinu. Příprava dnů byla zahájena v polovině loňského roku. Hlavní akce dnů proběhnou ve druhé polovině června. Současný stav je uveden v příloze této zprávy.

Závěrem chci poděkovat všem aktivním členům Společnosti, kteří se podíleli na našich akcích, Ministerstvu zahraničních věcí za finanční podporu a velvyslancům arabských zemí za spolupráci a podporu.

**Josef Regner
a Marie Hrušková**

Usnesení Valné hromady Společnosti česko-arabské ze dne 14. února 2005

Valná hromada Společnosti česko-arabské:

1. Schválila Zprávu o činnosti SČA od minulé valné hromady.
2. Schválila Zprávu o hospodaření SČA od minulé valné hromady.
3. Zvolila nové orgány (viz níže).
4. Schválila záměry činnosti SČA na rok 2004.

Valná hromada SČA děkuje:

1. Arabskému odboru Ministerstva zahraničních věcí a Odboru kulturních a krajských vztahů MZV za pomoc a spolupráci.
2. Ministerstvu zahraničních věcí za materiální a morální podporu činnosti Společnosti česko-arabské.
3. Radě velvyslanců arabských států v ČR za jejich podporu činnosti SČA.
4. Všem předsedům jednotlivých Sdružení přátel za jejich celoroční práci.

5. Všem předsedům a členům poboček v Brně, Plzni, Olomouci a Hradci Králové.
6. Členům, kteří se aktivně podílejí na přípravě a zajišťování akcí SČA.
7. Redakční radě Bulletinu a všem přispěvatelům za jejich práci.
8. Tiskové komisi za práci v uplynulém roce.
9. Agentuře Babylon za dosavadní spolupráci.

Valná hromada ukládá:

1. Předsednictvu Společnosti a předsedům Sdružení:
  - a) předložit zpracované projekty jednotlivých Sdružení přátel na rok 2006,
  - b) rozvíjet činnost Komise pro sdělovací prostředky,
  - c) nadále sledovat maximální efektivnost a úspěšnost jednotlivých akcí, koordinovat je s ostatními Sdruženími a zajistit akcím maximální publicitu,

- d) spolupracovat s Radou velvyslanců arabských států,
- e) rozvíjet pravidelné kontakty se zastupitelskými úřady arabských států v ČR a nadále s nimi účinně spolupracovat při zajišťování činnosti,
- f) nadále spolupracovat s arabskými krajan- skými a studentskými spolky v ČR i v zahraničí při konkrétních kulturních a propagačních akcích,
- g) využívat spolupráce s pobočkami sester- ské Společnosti přátel Afriky,
- h) rozvíjet kontakty s nevládními organiza- cemi a sdruženími, jež mají shodné cíle s SČA,
- i) seznamovat českou veřejnost s realitou života a kulturou zemí arabského světa a pokračovat ve spolupráci s Náprstko- vým muzeem, Moravským zemským muzeem a dalšími regionálními muzei a kulturními institucemi,
- j) pokračovat v podpoře publikační činnosti a ve spolupráci se Společností přátel Afri- ky vydávat čtvrtletní Bulletin,
- k) pořádat ve spolupráci s Ústavem meziná- rodních vztahů, Ústavem Blízkého vý-

chodu a Afriky UK a dalšími institucemi semináře a kulaté stoly věnované aktuál- ním otázkám arabského světa,

- l) využívat e-maily ke korespondenci, ze- jména ke včasnému upozornění na přípra- vované akce.

2. Všem členům:

- a) podílet se na zajišťování akcí Společnosti česko-arabské,
- b) informovat o její činnosti a cílech na veřejnosti a získávat další členy a přátele arabských zemí,
- c) v okruhu svého působení šířit poznání o životě v zemích arabského světa a osvětlovat iracionálnost pohledu Arab = terorista,
- d) osobně přispívat k rozvoji vzájemných oficiálních i neoficiálních vztahů,
- e) řádně platit členské příspěvky a podle možností přispívat na dobročinné akce,
- f) zasílat příspěvky do Bulletinu, dotazy, připomínky a podněty elektronickou poš- tou na adresu: bulletin@czech-arab.org nebo info@czech-arab.org.

Zpráva o činnosti Společnosti přátel Afriky v roce 2004

Předneseno na valné hromadě 16. února 2005

Jako každoročně i letos nám připadl nesnadný úkol zhodnotit činnost Společnosti přátel Afriky v právě uplynulém roce. Úkol stále nesnadnější, neboť jednak neustále vzrůstá aktivita mimo- pražských poboček, jednak se domníváme, že je vhodné ocenit i individuální zásluhy členů Spo- lečnosti a zmínit se o jejich činnosti. Velký význam mají i články uveřejněné v Bulletinu Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko- arabské. Můžeme k nim připočítat i stručné zmínky upozorňující na významná výročí afric- kých států, např. Namibie, Senegal, Zimbabwe,

Tanzanie, Kamerunu, Eritreje, Etiopie, Mozam- biku, Madagaskaru, Konžské republiky, Somál- ska a dalších.

Stále častěji se také stává, že důležitých akcí jiných organizací se Společnost přátel Afriky účastní jako spolupředatel.

Setkání s Afrikou se přitom týká jak spo- lečenských záležitostí, tak afrických tradic a kultury. Tuto činnost přitom oceňují i před- stavitelé států, které mají v České republice diplomatické zastoupení a zvou zástupce Spo- lečnosti, aby s nimi oslavili důležité události.

Činnost řízená z centra

Významnou událostí bylo setkání 25. května v Náprstkově muzeu při příležitosti Mezinárodního dne Afriky. Po přednášce bývalého velvyslance v Nigérii dr. Chmiela následovalo vystoupení studentů gymnázia v Horních Počernicích za režie profesorky gymnázia dr. Codlové a slavnost byla zakončena produkcí africké hudební skupiny.

Ve spolupráci se Společností přátel Afriky připravilo Náprstkovo muzeum výstavu „Poselství dalekých kultur“.

Za velmi významné pokládáme akce, které vzbuzují zájem o Afriku u dětí a mládeže v širším smyslu slova. Již tradičně je zajišťuje dr. Jiroušková. Patří sem pořad „Jedeme do Afriky“ a snad ještě významnější „Afrika dětskýma očima“, uspořádaný ke dni Afriky. Jednalo se o čtyři kategorie výtvarné (6–10 let, 11–15 let, 16–18 let a pro hendikepované děti) a tři kategorie literární (7–10 let, 11–15 let a 16–18 let). V září pak následovaly pro nejlépe ohodnocené práce jednodenní dílny – literární a výtvarná. Střediska soutěže byla v Praze, v zoologické zahradě v Brně a Plzni. V rámci tohoto projektu musíme zmínit i výtvarné dílny na zámku ve Zbraslavi. Zahrnovaly dvě části „Perly z Kamerunu“ a „Africká maska“ (23. 10).

Zanedbatelná není ani výstava dětských kreseb zemí frankofonní Afriky, která proběhla v Náprstkově muzeu (31. 3. až 23. 5.) za podpory Ministerstva kultury ČR, Francouzského kulturního střediska a Společnosti přátel Afriky. Pod názvem „Kouzlo Afriky“ připravila exponáty Nadace Archa Chantal. Návštěvníci ani nemohli pochopit úžasně umělecké schopnosti dětských výtvarníků.

Nemůžeme opomenout ani naši spoluúčast na soutěži „Děti a svět 2004“, kterou vyhlásil Klub cestovatelů Hanzelky a Zikmunda v Prosiměřicích u Znojma.

Dnes si již nedovedeme představit činnost Společnosti přátel Afriky bez akcí pořádaných řadou SDRUŽENÍ PŘÁTEL AFRIKY.

Hned na začátek roku připravilo Sdružení přátel ETIOPIE (10. 2.) společně s organizací Amnesty International etiopský večer s etiopským koutkem, promítnutím filmu pana Ště-

tiny „Etiopie – země mé krve“ a besedu s Ing. Kořalkou z MZV. Sdružení též organizovalo měsíční schůzky s Etiopany a zajistilo vydání dalšího čísla věstníku Etiopie.

Pro Sdružení přátel NIGÉRIE připravil a komentoval jeho předseda „Večer afrických bajek“, který proběhl před naplněným přednáškovým sálem za spolupráce s Pedagogickým muzeem (26. 2.). Bajky přednesli Milan Friedl a Otakar Brousek st. Průvodní grafické listky byly dílem členky Hollaru Hany Čáповé.

Do činnosti přátel ZAMBIE, ZIMBABWE a MALAWI spadá filmem o Středoafrické republice doprovázená přednáška lékaře MUDr. Marcela Drlíka „Český lékař v srdci Afriky“ v Náprstkově muzeu (27. 4.). Přípravu akce zajistila paní Vlčková, která tak zastoupila předsedu Sdružení, který odcestoval na dlouhodobý pobyt do Etiopie.

Při příležitosti výročí nastolení demokracie v jižní Africe uspořádalo Sdružení přátel JIHOAFRICKÉ REPUBLIKY konferenci za účasti jihoafrického velvyslance dr. Lehoko v Ekologickém ústavu (4. 5.). Filmový večer uváděl dr. Jiří Hlaváček. Svými příspěvky obohatil program poradce předsedy vlády dr. Ivan Bušniak a vedoucí odboru lidských práv MZV dr. Věra Jeřábková.

Kurátor sbírky kaktusů a sukulentů Botanické zahrady UK dr. Jaroslav Ullman přednášel v Náprstkově muzeu (11. 5.) o přírodních krásách jižní Afriky, v širším slova smyslu „O lidech, zvířatech a rostlinách“. Akci zajišťovalo Sdružení přátel VÝCHODNÍ AFRIKY. Připravilo též besedu s Janem Tomšíčkem (9. 11.) o cestě na kole po Africe přes Tanzanii a Keňu a besedu s manželi Baldinskými o práci v Tanzanii (20. 9.).

Sdružení přátel GHANY uspořádalo v Náprstkově muzeu přednášku bývalého velvyslance dr. Vladimíra Klímy s názvem „Ghana s úsměvem“. Po přednášce následovala diskuse (19. 10.).

Jako každý rok, i v roce 2004, pokračovalo Sdružení přátel ALBERTA SCHWEITZERA v tradici. Na setkání (3. 11.) účastníci vyslechli přednášku dr. Maxe Fišera a varhanní koncert Michaely Hradecké.

Na závěr roku (8. 12.) seznámila EKOLOGICKÁ SEKCE návštěvníky v Náprstkově muzeu s národními parky v Tanzanii.

Akce členů Společnosti přátel Afriky

Členové Sdružení přátel Afriky přednášeli a pořádali semináře pro různé organizace i bez vazby na Sdružení.

Mgr. Petr Jelínek přednášel (23. 11.) v Ústavu mezinárodních vztahů o Angole.

Dr. Vladimír Klíma přednášel o Ghaně pro posluchače Filosofické fakulty UK a v rožnovském T-klubu cestovatelů a o problémech Afriky v rožnovském kině.

Na setkání cestovatelů v Prosiměřicích byl večerní seminář věnovaný Africe za aktivní účasti prof. dr. Josefa Kanderta.

Mimopražské pobočky

Mimopražské pobočky Společnosti přátel Afriky vycházejí ve svých aktivitách z místních poměrů. Domníváme se, že to má řadu výhod – kratší vzdálenosti, menší rozptýlování pozornosti a snadnější kontakt se členy.

Pobočka v Brně

Pobočka v Brně na sebe vzala nesnadný úkol – přispět k pochopení minulosti, přítomnosti a předpokládané budoucnosti afrických států i Afriky jako celku. Snaží se dospět k závěrům prostřednictvím diskusí, ať již se společností Solidafrika, sdružující brněnské Afričany, s Unií Nigérijců nebo s představiteli Islámské nadace. Můžeme sem zařadit i setkání s pracovníky nadačního fondu Nová vize pro pomoc Africe.

Brněnskou oslavu Dne Afriky zorganizovala Solidafrika za účasti Společnosti přátel Afriky. Současně proběhl II. ročník dětské soutěže v brněnské ZOO. Zahrnoval i přednášky afrických studentů, prodej knih s africkou tematikou a již zmíněnou dětskou soutěž v kreslení afrických motivů.

Z iniciativy brněnské pobočky SPA byl také realizován seminář na téma „Obchod s Afrikou v podmínkách globalizace“ na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity (26. 5.). Hlavní referát přednesl Mgr. Petr Jelínek. Následovaly přednášky členů Společnosti přátel Afriky a zástupců obchodních firem.

V Brně také zahájili úzkou spolupráci s pobočkou Společnosti česko-arabské a uspořádali několik společných akcí. Dvě z nich byly věnovány významné osobnosti – cestovatelé prof. A. Musilovi. V závěru roku uspořádali společný kulturní večer, kterého se zúčastnil zástupce velvyslanectví Konga.

Pobočka v Olomouci

Pobočka v Olomouci připravila nové číslo Bulletinu, který olomoučtí vydávají již od roku 1987. Obsahuje reportáže z tuzemských akcí, reportáže z 10 setkání v roce 2003, stať k výročí skotského cestovatele Davida Livingstona, údaje o regionálních kontaktech s Afrikou, politické události a vyprávění o afrických zvířatech v místní zoologické zahradě.

Jako každoročně zorganizovala pobočka i v roce 2004 každé druhé úterý v měsíci neformální setkání. Jiří Zlámal na nich probral zoogeografii Afriky, dr. Vladimír Jorda se věnoval výpravě za gorilami a šimpanzi v Ugandě, Richard Bata vyprávěl o zážitcích z Libye, znovu dr. Jorda představil hudbu v Zimbabwe (13. 4.) a Michal Kalman, vysokoškolský student, vyprávěl o roce stráveném v Jihoafrické republice (8. 6.).

Zvláštní pozornost byla věnována památce a dílu dr. Miloslava Budíka v minisympoziu nazvaném „Viděl dál než ostatní“ (11. 5.). Jeho činnost zhodnotil ing. Vladimír Hlídek, dr. Jorda a řada osobností kulturní veřejnosti.

Tim jsme ale ještě neskončili. Dr. Jorda se zúčastnil zahájení Festivalu spisovatelů v Praze (21. 3.) a měl přítom příležitost pohovořit s nositelkou Nobelovy ceny Nadine Gordimerovou z jižní Afriky.

V rámci spolupráce se zoologickou zahradou zorganizovali pan Zlámal s dr. Jordou návštěvu lvíčete.

Obsáhlou činnost můžeme uzavřít dvěma euro-africkými tábory (8. a 29. 5.) a dvěma sportovními akcemi: pochodem Miloslava Budíka (24. 4.) a během dr. Budíka (16. 5.).

Dobrou propagací Společnosti přátel Afriky bylo vystoupení pana Zlámala a dr. Jordy na regionální části filmového festivalu „Jeden svět“ (28. 4.), komentář dr. Jordy ke snímku „Zimbabwe“ v Divadle hudby a seznámení studentů s posláním Společnosti přátel Afriky.

Pobočka v Plzni

Společně s Klubem občanů z arabských zemí připomněl Mezinárodní den Afriky kulturní večer v červnu. Pobočka dále připravila dvě přednášky o arabské ženě a zorganizovala setkání se zahraničními studenty.

Pobočka v Hradci Králové

V minulém roce byla založena další pobočka – pobočka Společnosti přátel Afriky v Hradci Králové. Činnost zahájila přednáškou Mgr. Novotné.

Zprávy o organizaci SPA

V roce 2004 byla založena dvě nová Sdružení přátel: Sdružení přátel Angoly a Mozambiku za vedení Mgr. Petra Jelínka a Sdružení přátel Súdánu, jehož předsedou je Mgr. Pavel Onderka.

Vzhledem k delší nepřítomnosti Mgr. Plecitého, který plní své úkoly v Etiopii, musíme vybrat náhradního vedoucího pro Sdružení přátel Zambie, Zimbabwe a Malavi.

Zástupcem předsedy Sdružení přátel Jihoafrické republiky bude Mgr. Petra Jarkovská.

Musíme poděkovat paní Mileně Zeithamlové, která se v době nemoci Ing. Hruškové ujala organizačních záležitostí, zvláště zabezpečení plánovaných projektů.

Závěr

Domníváme se, že není třeba zdůrazňovat rozsah práce Společnosti přátel Afriky. Již počet akcí mluví sám za sebe. Rádi bychom proto poděkovali všem aktivním členům a pochopitelně uvítáme i další. Současně je nám však někdy líto, že na akce, které mají vysokou úroveň, se dostává málo lidí. Platí to zvláště o Praze. Bude-

me proto muset hledat lepší způsob propagace a zejména, jak jsme zmínili hned na začátku, zainteresovat školní mládež.

Problémy máme též se získáváním sponzorů a s financováním některých akcí. Jsme velmi vděční Ministerstvu zahraničních věcí za finanční příspěvek, bez kterého bychom nemohli vyvíjet tak bohatou činnost. I zde si však musíme postěžovat. Dotaci dostáváme téměř v závěru 1. pololetí, a proto jsme nuceni některé akce přesunout do krajů. Nakonec se ale ukázalo, že to nebyla chyba. Mimopražské akce jsou lépe navštěvovány. Za to děkujeme našim pobočkám v Brně, Olomouci, Plzni a nyní i v Hradci Králové.

Velmi zatíženi jsme až ve druhé polovině roku, kdy je teprve možné realizovat většinu projektů.

Musíme také zdůraznit dobré kontakty s africkými zastupitelskými úřady. Mnoho jich však v České republice není.

Naznačili jsme různé obtíže, ty nás však nesmí odradit od zvýšení aktivity. Chtěli bychom přitom podtrhnout význam vydávaného Bulletinu. Proto uvítáme i příspěvky od vás. Získání dalších dopisovatelů by jistě přispělo kvalitě. Ovšem i zde nastávají problémy. Po zvýšení poštovního budeme platit za odeslání každého exempláře 15 Kč.

Neradí se zmiňujeme ještě o jednom problému – o placení členských příspěvků. Zde si opravdu nevíme rady.

Ale abychom nekončili výčtem problémů, stížností a nepříjemností. Dovolte, abychom vám v závěru našeho hodnocení poděkovali za vaši činnost, za váš zájem o Společnost a za vaši přítomnost na dnešní valné hromadě.

**Marie Hrušková
a Antonín Libický**

Usnesení valné hromady Společnosti přátel Afriky

ze dne 16. února 2005

Valná hromada Společnosti přátel Afriky schvaluje:

1. Zprávu o činnosti Společnosti za rok 2004.
2. Projekty jednotlivých složek Společnosti na rok 2005.
3. Zprávu o hospodaření a revizní zprávu.
4. Rozšíření redakční rady Bulletinu o p. Viléma Řeháka.

Valná hromada SPA ukládá předsednictvu Společnosti:

1. Zpracovat harmonogram plánovaných akcí, a to tak, aby jednotlivé akce byly pokud možno rovnoměrně rozloženy do průběhu celého roku.
2. Sledovat plnění harmonogramu plánovaných akcí.
3. Dbát o úspornost a efektivnost činnosti.
4. Připravit konkrétní opatření na základě podnětů z valné hromady.
5. Spolupracovat s institucemi a organizacemi v duchu stanov Společnosti.
6. Nadále vydávat v součinnosti se Společností česko-arabskou čtvrtletní Bulletin.
7. Svolat na nejbližší vhodný termín předsedy Sdružení, sekcí a poboček Společnosti za účelem posílení koordinace jejich činnosti.

Valná hromada SPA vyzývá jednotlivá Sdružení, sekce a pobočky Společnosti, aby:

1. Přípravily do 28. 2. plán akcí na rok 2006 a upřesnily plán akcí na rok 2005.
2. Po každé akci do dvou týdnů zaslaly předsednictvu písemnou zprávu o akci, která by měla obsahovat název akce, zhodnocení, údaje o počtu účastníků a případně další poznámky.

Valná hromada SPA vyzývá jednotlivé členy Společnosti, aby:

1. seznamovali na akcích Společnosti veřejnost se svými zkušenostmi z pobytů v Africe,
2. neprodleně hlásili předsednictvu změny adres, a to včetně adres elektronických.

Valná hromada SPA děkuje:

1. Odboru BVA a Odboru kulturních a krajan-
ských vtaů MZV ČR za pomoc a podporu.
2. Zastupitelským úřadům afrických států za podporu činnosti Společnosti.
3. Redakční radě Bulletinu, pobočkám, Sdružením, sekcím a ostatním aktivistům za soustavnou práci v rámci Společnosti.

Poznámka: Přehled projektů Společnosti přátel Afriky na rok 2005 bude uveřejněn v příštím čísle Bulletinu.

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme k významným výročím

**Společnost česko-arabská
a Společnost přátel Afriky
blahopřejí sprátcům zemím
k jejich státním svátkům
a významným výročím**

- **Libyi**, která si připomněla 2. března vyhlášení džamáhírie, 1976.
- **Tunisku** ke státnímu svátku Dni nezávislosti, vyhlášeném 20. března 1956.
- **Namibii** k oslavám získání nezávislosti 21. března v roce 1990.
- **Senegalu** ke Dni nezávislosti nabyté 4. dubna 1960.
- **Sýrii**, která si připomíná Den vyhlášení nezávislosti, 17. dubna 1946.
- **Zimbabwe** k výročí Dne nezávislosti, který připadá na den 18. dubna (1980).
- **Tanzanii**, která 26. dubna oslaví Den sjednocení bývalé Tanganjiky a Zanzibaru v roce 1964.
- **Kamerunu** k výročí Dne vyhlášení republiky, 20. května 1970.
- **Jemenu** k historickému Dni sjednocení, jež bylo dosaženo 22. května 1990.
- **Eritrei** k oslavám Dne osvobození 24. května, osamostatněni na Etiopii v roce 1991.
- **Jordánsku**, ke státnímu svátku Dne vyhlášení nezávislosti z 25. května 1946.
- **Etiopii** ke Státnímu svátku 28. května, který je slaven od roku 1991.
- **Mozambiku**, který oslaví 25. červa Den nezávislosti, získané v roce 1975.
- **Madagaskaru** ke státnímu svátku 26. června – Dni vyhlášení nezávislosti v roce 1960.

-mh-

Nkrumahovo úsilí o sjednocení Afriky

Počátkem 60. let 20. století se Nkrumahovi nepodařilo politické spojení Ghany, Guineje a Mali. Kvůli rozdělení eweského lidu vzrostlo napětí mezi Ghanou a Togem. Ve vnitropolitické oblasti se Nkrumah snažil omezit vliv ašantských náčelníků. (Ašantská říše byla mocná v 18. a 19. století.) Nkrumahova Strana lidového konventu (Convention People's Party – CPP) se opírala o jeho ideologii africké osobnosti a konciencismu, směsice křesťanství a socialismu. Zahraničněpolitická linie aktivní neutrality byla v podmínkách studené války chápána jako příklon k socialistickým zemím.

V ghanském životě se prosazovala tendence k ústřednímu plánování národního hospodářství a ke znárodňování klíčových podniků. Západ opakovaně protestoval proti věznění Nkrumahových protivníků, požadujících svobodu myšlení a projevu. Omezené prostředky Ghaně nedovolily pokračovat ve vojenské intervenci v Konžské demokratické republice (kdysi známé jako Belgické Kongo a později Zair).

Nkrumah si představoval, že by sjednocený africký kontinent měl mít společnou vládu, parlament, emisní banku, ozbrojené síly apod.

Afrika by tak zaujala vlivnější postavení ve světě. Panafrickým duchem je prostoupena Nkrumahova práce „Neokolonialismus – nejvyšší stádium imperialismu“. Ghanské příjmy z vývozu utrpěly poklesem světových cen kaka. Přitom země stála před zásadními investičními akcemi. Energetické problémy měla natrvalo vyřešit výstavba mohutné přehrady a hydroelektrárny na řece Voltě v Akosombu. (Smělý plán se později realizoval s americkými investory, kteří poskytli kapitál výměnou za příslib levného elektrického proudu pro novou hliníkárnou.) V květnu 1963 vznikla **Organizace africké jednoty**, kterou roku 2002 nahradila *Africká unie* (AU). Její Nové partnerství pro rozvoj (NEPAD) navazuje na úsilí osvícených průkopníků panafrického sjednocení, k němuž vede cesta přes zintenzívnění všestranné spolupráce v jednotlivých regionech afrického kontinentu.

Kwame Nkrumah (1909–1972), který stál v čele Ghany v období 1957–1966, tedy v prvních devíti letech její nezávislé existence, ztratil své vedoucí postavení před čtyřiceti lety. Jen málo jeho přívrženců se postavilo na odpor vojenskému převratu v únoru 1966, po němž vedli představitelé ghanské armády zemi k výraznější orientaci na západní Evropu a USA. Nkrumah byl vřele přijat v Guineji, jejíž představitel Sékou Touré mu dokonce nabídl spoluprezidentství. Přes řadu osobních rozporů mezi politiky se v západní Africe prosadily integrační tendence v podobě Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS). Navzdory místním konfliktům (Libérie, Sierra Leone, Pobřeží slonoviny) integrace v regionu pokračuje.

Vladimír Klíma
Společnost přátel Afriky

Libyjský literární večer

J.E. p. Abdelsalam M. A. Al Rgeri, chargé d'affaires Libye

Dámy a pánové,
vážení přátelé,

setkáváme se po uplynutí pouze několika měsíců od našeho posledního přátelského setkání. Tehdy jsme si v těchto krásných prostorách Zrcadlové kaple Národní knihovny na kulturním večeru připomněli státní svátek naší země, Revoluci 1. září. Program byl věnován překladům moderních libyjských povídek do českého jazyka. Dnešní kulturní a literární večer má rovněž vztah k jednomu výročí. 2. března si Libye připomeneme Den přezetí moci lidem a vyhlášení džamáhírije.

I dnes se zaposloucháme do překladů libyjské literatury. Seznámíme se však s ukázkami literární tvorby autora, který jako spisovatel nebo básník není příliš známý. V překladu člena Společnosti česko-arabské a velkého přítele Libye zesnulého Jaromíra Hajského zde zazní v podání herce Milana Friedla texty Muammara al-Kaddáfího. Zaposloucháme se do povídek

z jeho knihy s poměrně dlouhým názvem Vesnice, vesnice; Země, země a Sebevražda kosmonauta.

Muammar al-Kaddáfí představuje v historii naší země velkou osobnost, která svým tvůrčím duchem zasáhla do mnoha oblastí. Zmíněná, poměrně útlá knížka již vyšla v polovině 90. let v arabském světě v řadě vydání a setkala se s velkou pozorností. K českému čtenáři by se mohla dostat v brzké době, překlad knížky se připravuje do tisku v nakladatelství Dar Ibn Rushd. Hlavním motivem Kaddáfího tvorby je zájem o člověka a jeho vztah k životu a světu. Bývá označován za autora, který vyšel z pouště a hovoří o složitosti našeho dnešního světa. Do výběru pro dnešní literární večer jsou zařazeny čtyři ukázky: tři povídky, které jsou obsaženy již v názvu knížky, tedy Vesnice, vesnice, Země, země a Sebevražda kosmonauta. V závěru uslyšíte ještě povídku Útěk do pekla, ve které se autor vyrovnává se vztahem jednotlivce a davu.

Věřím, že váš literární zážitek umocní poslech libyjské hudby v podání našeho loutnisty Arafata Alsony v doprovodu skupiny Pajdaband. Rovněž jsem přesvědčen o tom, že tento literární večer bude dalším krokem k vzájemnému poznání našich zemí a jejich národů, že přispěje k dalšímu rozvoji kulturních a oboustranně prospěšných vztahů mezi Libyí a Českou republikou.

Vážení přátelé,
dovoluji mi na závěr svého vystoupení z tohoto místa poděkovat Společnosti českoarabské, Národní knihovně v Praze a Nakladatelství Dar Ibn Rushd, zejména pak předsedovi Sdružení přátel Libye panu Miroslavu Houskovi, který dnešní večer připravil.

Přeji vám všem příjemný večer a hezký kulturní zážitek.

Ves ... ves (povídka)

Prchněte. Prchněte z města. Pryč od kouře. Pryč z nedýchatelného kysličníku uhelnatého. Pryč z lepkavé vlhkosti, pryč od plynů netečných i jedovatých. Pryč z atmosféry nudy, apatie a únavy. Vymaňte rychle svoje tělo zpod jeho drtvivé tíhy. Zachraňte svůj sluch od lomozu, rámusu a křiku; drnčení drátů, řinčení zvonků a svistu motorů. Pryč z otravného ovzduší, pryč z fobie uzavřeného prostoru, omezeného rozhledu a ochablého úsilí. Opusťte životní styl červů a myši v doupatech. Odjedte z města. Prchněte na venkov, kde se z nicotných a požívačných červů a krys, zbavených společenských svazků, proměníte ve skutečné lidské bytosti. Tam na venkově, ve vsi či v oáze poprvé v životě spatříte měsíc. Vyjděte z hrobek tvorů zažíva pohřbených do širého zářícího nádherného království Božího. Spatříte přírodou stvořený nebeský lustr a rázem zanevřete na lustry umělé, vyrobené z písku, nakoupené v obchodě, kdykoliv rozbitné a zničitelné, zaneřáděné od mušinců a pavučin v těch městských doupatech, zvaných byty. Na venkově uvidíte Boží světla, zavěšená na nebi, ne na stropě špinavé hrobky města.

Ves je klidná, čistá a soudržná. Venkované se navzájem znají a drží při sobě v dobrém i zlém. Na venkově se nekrade, protože se tu lidé navzájem znají a každý člověk pečlivě dbá na pověst své rodiny a svého jména. Jakákoliv špatnost, spáchaná na venkově, nekončí pro viníka hned jako ve městě, kde jsou lidé promíseni, a tak se věc vyřídí obvyklou poznámkou – pachatel neznámý. Na venkově ulpí na rodině pachatele a je stálou hanbou pro příbuzné a blízké. To je společenský postih, silnější než moc zákona a policie. Potřeby chudých kryje společenská soudržnost, a tak nikdo nemusí prosit ani žebrať. Život na venkově je navíc skromný, bez požitkářství a luxusu. Venkovan na rozdíl od městského člověka těmito nicotnými tužbami netrpí. Nezná výstřelky, extravaganci a módu. Je klidné povahy, není náladový ani zakomplexovaný. Netrpí vypětím a honbou za požitky. A tak žije spokojeně a klidně. Netrápí ho bolestná požívačnost. Jistě, požitky jsou samy o sobě příjemné, ale jejich dosahování je spojeno s bolestí, utrpením, úzkostí a strádáním, kdežto sklizeň úrody na chléb, sázení stromů či česání plodů jsou věci potřebné a taková práce vůbec netrápí a nebolí duši. Je to užitečné, poctivé a nutné úsilí bez pocitu marnosti. Naopak. Předchází mu šťastné očekávání a výsledkem je radost a uspokojení. Městský život je honba za požitky a zbytečným luxusem. Vidíme, jak nemocná je společnost ve městě. Lamentujeme, na potírání těchto nemocí tvoříme zákony, ale vůbec se nedivíme, že nemoci jsou, ani si nemyslíme, že je zvládneme. Ty choroby jsou totiž povaze městského života vlastní. Město, to je nevolnost, závrať, točení hlavy a temno, zlo, zkaženost, odcizení, šílenství a strach nezešítet z městských problémů. Snaha uniknout nebo to ignorovat a kompenzovat si společenskou a duchovní prázdnotu a nesplněná přání.

Zábava z prázdnoty života. Opilství, šílenství a sebevražda; to jsou možné způsoby léčby nemoci městského života a někteří lidé, ba vysoké procento městského obyvatelstva, považuje ztrátu hodnot, povrchnost a nezodpovědnost městského života za jakousi osobitou léčebnou kúru. Opusťte peklo na zemi. Rychle a s radostí prchněte na venkov. Tam má tělesná námaha svůj smysl a je nezbytná. Kvetě tam život lidský i společenský. Rodina je tam soudržná a solidární. Vládne tam stabilita, víra a jistota, protože všichni se mají navzájem rádi, ať už na zemědělské usedlosti i se svým zvířectvem, nebo ve službě venkova a nejsou tu úchytky od norem chování. Obyvatelé venkova se navzájem znají. Ve městě si je pachatel špatnosti jistý, že jej nikdo nezná. A tak lhář může lhát, aniž by po jeho lži následoval společenský postih pro něj nebo pro jeho rodinu. Obyvatel města je totiž bez jména a identity. Jménem je mu číslo bytu, příjmením je číslo telefonu a identitou ulice, kterou čas od času mění, takže co bylo, už neplatí.

Jak je venkov krásný, čistý vzduch, rozprostřený obzor. Nebeský strop s nebeskými světlými je vyklenutý bez podpěr. Svědomí a dobré chování tu vytváří morální závazky. Nevládne tu obava z policie, zákona, vězení a pokuty. Je to vysvobození z tuhých pout, vyhlášek, otravných nařízení. Žádné policejní píšťalky, svištící do uší všech, kterých se to týká i netyká. Žádný shon, fronty a čekání, dokonce ani pohled na hodinky. Venkov je obrovský prostor, nádherné království, které činí život příjemným a klidným, bez tísněnosti a přelidněnosti města. Měsíc má smysl. Nebe skýtá potěšení a horizont pohled. Také východ a západ slunce, stmívání a soumrak. Pohleďte na tento nádherný obraz, který kreslí Korán venkovskému světu: „Hle, přísahám při soumraku, při noci a při tom, co zahrnuje, a při měsíci, když vchází do úplňku.“ (Korán, súra Rozštěpení, verš 16–18). Město nemá měsíc, slunce ani soumrak. Noc se tu bez přechodu mísí se dnem. Z přírody nevidíme nic. Cítíme úzkost. Žijeme banálností a protiklady. Čteme plakáty a pohybujeme se podle značek. Z nezbytnosti shromažďujeme zbytečnosti a triviálnosti, a nedáme-li si pozor, můžeme přijít o život. Jen malá nepozornost k těmto banalitám nás totiž může z městského života vykolejit. Korán říká: „Při slunci a jeho jasu, při měsíci, když je následuje, při dni, když je odhaluje, při noci, když je zahrnuje, při nebi a při tom, kdo je vystavěl.“ (Korán, súra Slunce, verš 1–5). To je skvělý obraz světa venkova a říká také „při noci, když je tichá a když se přísahá při úsvitu“. Vždyť úsvit vidíme pouze na venkově. Jaký je úsvit ve městě osvětleném elektricky v noci i ve dne?! Kdo vidí nebe a jeho souhvězdí? A na zemi znamená pro věřící? Jaká je vůbec ve městě země? Přecpané chodníky, tlačence v ulicích, únavná předměstí, uličky, překážky, zátarasy, omezený výhled. Kterým Božím znamením bude věřící věřit? Nad čím bude v městském návalu rozjímat? Na to přece není ve městě čas. Ve městě není čas a není v něm den ani noc. A co teprve denní jas, soumrak, svítání a stmívání!

Muammar al-Kaddáfí

Impulz pro další rozvoj česko-etioipské spolupráce

I když Česká republika na 57. zasedání Valného shromáždění Organizace spojených národů na podzim 2002 schválila přijetí rezoluce o Novém partnerství pro rozvoj Afriky (NEPAD) jako rámce pro naplňování na tomto kontinentu Rozvojových cílů tisíciletí a poté i Johannesburgského implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji, státy subsaharské Afriky se nestávají často cílem oficiálních, pracovních cest představitelů České republiky, kdy by potvrdili zájem malé středoevropské země o rozvoj spolupráce s tímto geopoliticky a ekonomicky perspektivním regionem. Česká republika, již téměř deset let členský stát Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a nyní nově Evropské unie, postupně přebírá svůj zatím omezený díl spoluzodpovědnosti za projevy solidarity ostatních vyspělých částí světa s tímto zatím nejméně vyspělým kontinentem. Jen ve státech subsaharské Afriky dnes např. žije více než 46 % obyvatelstva s příjmy pod 1 USD na den, 33 % populace trpí podvýživou. Mezi nejhudší státy subsaharské Afriky patří stále Etiopie. Příčiny její přetrvávající chudoby spočívají v historii jejího složitého vnitropolitického vývoje, v regionálních konfliktech Afrického rohu a také v přírodních katastrofách (např. sucho, epidemie).

Ve druhé polovině roku 2004, v návaznosti na svoji účast na 23. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí a 6. Globální fórum ministrů životního prostředí v Nairobí, které bylo věnováno plnění Rozvojových cílů tisíciletí z pohledu udržitelnosti životního prostředí, uskutečnil krátkou pracovní návštěvu Etiopie ministr životního prostředí České republiky Libor Ambrozek. Hlavním účelem jeho návštěvy bylo jednání s partnerskými organizacemi – Etiopskou agenturou životního

prostředí a Ministerstvem dolů, které byly a nebo jsou příjemci projektů rozvojové pomoci České republiky po linii Ministerstva životního prostředí České republiky – o dalším rozvoji vzájemné spolupráce.

Etiopští partneři vysoce ocenili, že ministr Ambrozek je vůbec prvním členem vlády ČR, který od ledna 1993 Etiopii navštívil. Zároveň vyjádřili poděkování za dosavadní pomoc, která je pro etiopskou stranu vítaným příspěvkem k řešení tak obsáhlých problémů, jako jsou zajištění přístupu ke zdrojům vody, sanitární služby, základní školství, zastavení degradace půd, obnovení vegetace a zalesňování a mnoho dalších. Etiopská místa vzala na vědomí skutečnost, že podle nové střednědobé Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky a Zásad zahraniční rozvojové pomoci nebude Etiopie patřit mezi prioritní recipienty této pomoci. Etiopie by však přivítala flexibilitu ze strany ČR, protože situace v této části subsaharské Afriky se zatím nedaří znatelněji zlepšit a bude si nadále vyžadovat větší pozornost ze strany mezinárodního společenství.

V gesci Ministerstva životního prostředí byl v Etiopii realizován v letech 2003–2004 projekt „Budování zdrojů kvalitní pitné vody v jihozápadních oblastech Etiopie“ nákladem téměř 5,8 mil. Kč. Jeho cílem bylo vybudovat podzemní zdroj kvalitní pitné vody pro 12 000 obyvatel v okrese Alaba. Současně s vybudováním technických částí proběhla i řada školení pro vybrané zástupce komunit k obsluze strojů, distribučního systému a k údržbě. Projekt byl v listopadu 2004 oficiálně předán do užívání. Projekt uskutečnila společnost Člověk v tísni, o.p.s.

V letech 2004–2006 je realizován projekt „Vybudování moderní klimatologické databáze CLIDATA“, v rámci něhož byla v r. 2004

vybudována v Etiopii klimatologická databázová aplikace CLIDATA, vyškolen administrátor Národní meteorologické etiopské služby, nakoupeno počítačové vybavení a provedena jeho instalace systému v Addis Abebě (nákladem zhruba 0,4 mil. Kč). To má napomoci plnit Národní meteorologické etiopské službě její úkoly při předpovědích počasí, při vyhodnocování klimatických změn a při plnění mezinárodních závazků, vyplývajících z členství ve Světové meteorologické organizaci, z Rámcové úmluvy o změně klimatu a Vídeňské úmluvy o ochraně ozónové vrstvy. Projekt uskutečnil Český hydrometeorologický ústav.

V letech 2001–2005 realizuje Ministerstvo životního prostředí České republiky společně s etiopským Ministerstvem dolů projekt „Průzkum zdrojů vod se zaměřením na oblasti postižené suchem“, jehož nynějším cílem je vyškolení etiopských hydrogeologů v hydrogeologickém mapování a hodnocení zásob podzemní vody na území o rozloze přes 22 000 km². Projekt o celkovém nákladu téměř 10 mil. Kč uskutečňuje úspěšně firma Aquatest. Tento projekt představuje největší projekt na hydrogeologické mapování etiopského území s výsledným pokrytím okolo 100 000 km² a je pokládán etiopskou stranou za historický počín, který v budoucnu napomůže strategickému rozhodování v zemi o prioritním investování do budování vodních zdrojů a jejich využívání.

Ministr životního prostředí ČR se setkal s vedoucím projektu společnosti Člověk

v tísni, o.p.s., v Etiopii Mgr. Jiřím Plecítým, který ho seznámil s průběhem projektu „Zvýšení dostupnosti základního vzdělání v jihozápadních oblastech Etiopie“. Společnost nákladem 6 mil. Kč hodlá otevřít 5 nových základních škol a zavádět na etiopské poměry moderní výukové metody. Projekt částečně navazuje na pozitivní výsledky projektu MŽP, realizovaného touto společností v letech 2003–2004 při budování podzemních zdrojů kvalitní pitné vody.

Ministr Ambrozek využil svého krátkého pobytu v Etiopii i k setkání s bývalými etiopskými studenty v Československu a v České republice, kteří projevují i nadále živý zájem o udržování společenských, kulturních, ale i ekonomických kontaktů se zemí, kde získali vzdělání. Návštěva v Etiopii potvrdila zájem o rozvoj vzájemných vztahů při vědomí si omezení rozměru této spolupráce geografickou vzdáleností, zatím přetrvávajícím nezájmem české podnikatelské obce vůči Africkému rohu, vyplývajícím z nedostatku času pro ověřování spolehlivosti partnerů apod. Podnikatelské prostředí včetně jeho legislativní základny v Etiopii se v posledním období výraznou měrou mění směrem k podpoře zahraničních investic a k vytvoření spolehlivých základů pro mezinárodní obchodní a hospodářskou spolupráci.

Jiří Hlaváček
Společnost přátel Afriky

Skutečný islám terorismus odmítá

Krátká zpráva někdy znamená hodně. Nedávno se objevilo v českém tisku: „Na dva miliony muslimů se včera sešlo na Vrchu slítování (Džabal ar Rahma) v Arafatu u saúskoarabské Mekky při vyvrcholení každoroční náboženské pouti. Saúskoarabský velký muftí Abdal Aziz bin Abdalláh Šajch při modlitbě kritizoval radikální muslimy, kteří se přiklonili k terorismu a tím škodí souvěrcům. „Jak se chcete přiblížit

bohu, máte-li na rukou krev?“ obrátil se na mladé poutníky. Proč ta krátká zpráva znamená hodně? Zazněla z úst velkého muftího při vyvrcholení náboženské pouti v Mekce, kolébece islámu, kde byli přítomny dva miliony muslimů. Navíc toto kázání slyšely stamiliony muslimů po světě prostřednictvím sdělovacích prostředků a satelitů. Muftí položil odsouzením terorismu další důkaz, že islám terorismus odmítá. Muftí jako zna-

lec islámu ví dobře, co říká lidem, a má pravomoc vydat náboženský verdikt. Kdyby muftí kázal jinak nebo podpořil radikální síly, četli bychom desítky článků v tisku obviňujících islám, že podporuje terorismus. Protože však mluvil podle učení islámu, které rozhodně odmítá a odsuzuje terorismus, články napsány nebyly.

Tolerance a respekt

Nejen velký muftí z Mekky, ale i stovky dalších představitelů islámu odsuzují terorismus, protože je v rozporu s učením islámu, který vyzývá k toleranci. Správně islám chápe i světové osobnosti z křesťanského světa, jako je papež Jan Pavel II., George Bush, Tony Blair, Margaret Thatcherová, Jacques Chirac a Gerhard Schröder. Tyto osobnosti bez výjimky vyjádřily respekt vůči islámu jako náboženství tolerance a milosrdenství, respekt vůči muslimům. Při četných příležitostech navštívovaly mešity a sídla muslimských komunit ve svých zemích. Britský premiér například během návštěvy v arabských zemích koncem roku 2001 opakoval, že boj proti terorismu není v žádném případě válkou proti islámu. Několikrát se zmínil o „poselství“ obsaženém v posvátné knize muslimů – Koránu. Argumentoval odkazy na Korán i během svých veřejných vystoupení; při jednom z nich citoval: „I prorok Mohamed, mír s ním, svým bojovníkům říkal, aby nezabíjeli děti, ženy, ty, kteří se boje nezúčastní, starce a mnichy. Zakazoval porážet ovocné stromy nebo otravovat studné nepražat.“

Nezabit nevinného

Nesprávné chápání islámu a popletení pojmů vedou k vytvoření falešného obrazu. Například Usáma bin Ládín, Al-Kajda a jiné teroristické skupiny jsou považovány za muslimy v očích západního světa. Ve skutečnosti to jsou lidé, kteří špatně chápou islám, mají devastovanou duši, a proto páchají zločiny proti nevinným lidem. Podle islámu ten, kdo zabije jednoho člověka neprávem, jako kdyby zabil celé lidstvo. Tito lidé jsou „takzvaní muslimové“. Proto si myslím, že Západ a islámský svět by je měly vnímat jako „takzvané muslimy“, protože se odchýlili od hlavních zásad islámu. I kdyby někdo trval na tom, že jsou to také muslimové, musíme si položit otázku, kolik jich je? Je jich několik tisíc. A vyznavačů islámu je více než jedna miliarda. Tedy jejich počet nepředstavuje ani jedno procento všech muslimů. Je potom spravedlivé nazývat jejich zločiny islámský terorismus? Ani lidská, ani matematická logika s tím nesouhlasí. Podle učení islámu je dokonce povinností muslimů pomáhat jinověrcům – nemuslimům a chránit je před křivdami, které páchají někteří muslimové nebo „takzvaní muslimové“. Islám odmítá terorismus. Vyzývá ke spravedlnosti vůči všem lidem a odmítá křivdu. Proto například odmítá pokračování izraelské okupace v Palestině a další četná bezpráví z této okupace vyplývající.

Mohamed al Nabulsi, SČA

(napsáno pro Mladou frontu Dnes)

Děti Afriky

Děti jsou předmětem zájmu a péče rodin a celém světě. Jsou předmětem zájmu a péče také Organizace spojených národů a k tomu účelu vytvořené specializované organizace, která nese název Dětský fond OSN (UNICEF). Zvláštním výrazem zájmu a péče OSN o děti je přijetí **Úmluvy o právech dítěte** (1989), kterou již ratifikovaly všechny členské

státy kromě USA a Súdánu. V této Úmluvě členské státy uznávají „význam mezinárodní spolupráce pro zlepšování životních podmínek dětí v každé zemi a zejména v rozvojových zemích“ (Úmluva o právech dítěte. In: Práva dítěte 2001–2010. Praha, Česká sekce DCI 2002, s. 33). Tyto státy se současně zavazují, že budou respektovat práva dětí bez ohledu na

jejich rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politické či jiné smýšlení a národnosti, etnický či sociální původ a budou je chránit před všemi formami diskriminace a trestů vyvěrajících z porušování výše uvedených kritérií. Úmluva rovněž stanoví práva a povinnosti rodičů a dětí v zájmu dalšího materiálního zabezpečení a kulturního rozvoje dětí.

Podle nejnovější publikace Dětského fondu OSN žije v současném světě přibližně 2,2 miliardy dětí, což představuje o něco více než třetinu obyvatel naší planety. Z tohoto počtu 1,9 miliardy dětí žije v rozvojovém světě, z čehož miliarda jich žije v chudobě. Podle ročenky Populačního fondu OSN žilo na africkém kontinentě v roce 2002 831,9 milionu obyvatel, z toho dětí podle zdrojů UNICEF něco málo přes 408 milionů; z toho v subsaharské Africe 340 milionů, v Severní Africe něco málo přes 60 milionů. To znamená, že přibližně každým druhým obyvatelem Afriky je dítě do 18 let. Z tohoto hlediska africký kontinent je „nejmladším“ kontinentem, protože „z příčin chudoby“, jak cudně uvádějí statistiky OSN, se tam lidé vysokého věku dožívají jen v daleko menším počtu než v průměrově vyspělých zemích.

Postavení dětí v Africe charakterizuje vysoká úmrtnost ve věku do pěti let, zejména v zemích subsaharské Afriky, nesrovnatelná s ostatními částmi světa. Země subsaharské Afriky jako celek ještě v roce 2003 vykazují dětskou úmrtnost do jednoho roku věku 104 z tisíce a do pěti let věku 175 z tisíce. Tak vysokou dětskou úmrtnost už nedosahuje žádný region světa sledovaný Dětským fondem OSN. O mnoho lépe je na tom region Středního východu a Severní Afriky, který vykazuje 45 úmrtí z tisíce u dětí do jednoho roku věku a 56 dětských úmrtí do věku pěti let.

V Africe nejméně dětí do pěti let umírá na Seychelách, a to 15 z tisíce (tam ovšem žije všehovšudy jen 42 tisíc dětí), a nejvíce v Sieře Leoně, a to 284 dětí z tisíce (zde žije přes dva a půl milionu dětí). Kdybychom Afriku rozdělili podle počtu dětí umírajících do pěti let věku, dověděli bychom se, že:

- méně než 50 dětí z tisíce umírá v 5 státech Severní Afriky (v Libyi 16, v Tunisku 24, v Egyptě a v Maroku 39, v Alžírsku 41)

a v dalších 3 malých ostrovních státech (na Seychelách 15, na Mauriciu 18 a na Kapverdských ostrovech 35). Ve srovnání se státy, které tyto země v minulosti kolonizovaly, je to dva a půl až osminásobek. (Zde je třeba dodat, že v Itálii umírají 4 děti do pěti let z tisíce, v Belgii, Francii a Portugalsku 5, v Británii 6);

- do druhé skupiny, to je od 51 do 100 dětí, umírá z tisíce v dalších 8 státech, a to v pořadí od menšího k většímu počtu z tisíce – v Namibii, Jihoafrické republice, na Komorách, v Lesothu, Eritreji, Gabunu, Súdánu, Ghaně. V této skupině je úmrtnost 11–18krát větší než v jejich dřívějších kolonizátorských státech;
- do třetí skupiny, v níž umírá 101 až 150 dětí z tisíce, spadá 12 afrických států, a to v uvedeném pořadí – Kongo, Botswana, Svátý Tomáš a Princův ostrov, Gambie, Keňa, Madagaskar, Zimbabwe, Senegal, Džibuti, Togo, Uganda, Rovníková Guinea. V těchto zemích je sledovaná dětská úmrtnost 19–29krát vyšší než v jejich dřívějších kolonizátorských státech;
- do čtvrté skupiny s úmrtností 151 až 200 dětí z tisíce zařadíme 15 afrických států, a to v uvedeném pořadí – Svazisko, Benin, Mosambik, Guinea, Tanzanie, Kamerun, Etiopie, Malawi, Středoafrická republika, Zambie, Mauretánie, Burundi, Pobřeží slonoviny, Nigérie, Čad. V této skupině států je dětská úmrtnost 25 až 40krát vyšší než ve státech, které je dříve kolonizovaly;
- do páté skupiny s dětskou úmrtností od 201 do 250 z tisíce spadá 7 afrických států, a to v uvedeném pořadí – Rwanda, Guinea-Bissau, Konžská demokratická republika, Burkina Faso, Mali, Somálsko a Libérie. V těchto státech je dětská úmrtnost 39 až 56krát větší než ve státech, které tyto země dříve kolonizovaly; poslední skupinu tvoří 3 africké státy s dětskou úmrtností nad 250 z tisíce, a to Angola (260), Nigérie (262) a Sierra Leoně (284). V těchto státech je dětská úmrtnost 44 až 52krát větší než ve státech, které tyto země dříve kolonizovaly.

Z toho, co tu bylo uvedeno, vyplývá, že v deseti zemích subsaharské Afriky páté

a šesté skupiny, v nichž žije více než 130 milionů obyvatel, se každé čtvrté až páté dítě nedožije svého pátého roku věku a v 15 zemích subsaharské Afriky čtvrté skupiny, v nichž žije téměř 350 milionů obyvatel, umírá každé páté až šesté dítě, aniž by dožilo pěti let. (Veškeré údaje uvedeny a propočteny podle The State of the World's Children 2005. New York, UNICEF, December 2004, s. 106–109.)

V těchto 25 afrických zemích žije více než polovina obyvatel afrického kontinentu; 21 z nich se řadí mezi 50 nejméně vyvinutých zemí světa. Tuto kategorii OSN vydělila počátkem 70. let minulého století a zahrnuje do ní státy, jejichž roční hrubý domácí produkt na hlavu dosahuje méně než 900 USD, státy, v nichž existuje nízká míra rozvoje lidského potenciálu (kombinace zdravotních, nutričních a vzdělanostních ukazatelů) a jejichž ekonomickou zranitelnost způsobuje kombinace ukazatelů o nestabilitě, nedostatečnosti diverzifikací a znevýhodnění v důsledku malého rozsahu ekonomiky.

Z údajů zmíněné ročenky dále vyplývá, že ze všech regionů rozvojového světa je na tom v sociální oblasti nejhůře subsaharská Afrika a do značné míry se to týká právě dětské populace. Tak například 64 % dětí do 18 let věku nežije v tomto regionu pod přístřeším, 53 % nemá přístup k nezávadné pitné vodě, 35 % nemá přístup k zdravotnickým zařízením, 29 % dětí žije mimo vzdělání a 18 % má nedostatečnou výživu, případně navíc špatnou její skladbu.

Jestliže v rozvojovém světě v současnosti každé páté dítě je mimo dosah pitné vody – a nedostatek nezávadné pitné vody je většinou příčinou nemocnosti, ale také ovlivňuje celkovou dětskou produktivitu a docházku do školy – v subsaharské Africe se tato nedostatečnost týká každého druhého dítěte a v takových zemích, jako je Etiopie, Rwanda a Uganda, nemají přístup k pitné vodě čtyři děti z pěti. Je hrozné si představit, že jen v těchto zemích, kde žije nějakých 105 milionů obyvatel, z toho 56 milionů dětí, nemá přístup k pit-

né vodě přes 80 milionů lidí, z toho nějakých 45 milionů dětí.

Mezi obyvatele, kteří nemají přístup k pitné vodě, se započítávají ti, kteří v důsledku této situace používají takzvanou povrchovou vodu, to znamená z řek, rybníků, bažin, případně louží, anebo mají chráněnou pitnou vodu nejbližší 15 minut chůze. Vzdálenost si často vyžaduje mnohem delší dobu chůze za zdrojem čisté vody, což bývá většinou záležitostí žen a dívek, které pak nestíhají pravidelnou školní docházku.

Vzhledem k tomu, že každé třetí dítě rozvojového světa a o něco větší procento dětí subsaharské Afriky nemá přístup k zdravotní péči, dramaticky vzrůstá jejich riziko onemocnění. To se pak týká ohrožení naděje na přežití a také na pravidelné docházení do školy. Velké množství dětí trápí střevní červíci, kteří snižují dětskou schopnost učit se. Skutečnost, že každému čtvrtému dítěti tohoto regionu se nedostává ochrany před šesti hlavními nemocemi, které v této oblasti řadí, je alarmující stejně tak jako fakt, že se mu nedostává léčby při častých průjmových onemocněních.

Při pohledu na tuto katastrofální situaci dětí v Africe se vynořují některá srovnání a s nimi i nespočet aktuálních otázek. Den za dnem převyšují ztráty na dětských životech, způsobené „příčinami chudoby“, ztráty, které postihly Spojené státy 11. září 2001 v důsledku teroristických útoků. Neměli bychom stejně jako tenkrát vzdávat každý den úctu těm zbytečně zperzhaným životům, které nedosáhly ani na dospělost? Nebo ještě spíše, neměli bychom tuto energii přesunout na vyvíjení nátlaku na ty, kteří místo na záchranu dětských životů v Africe či jinde na světě vydávají nezměrné miliardy dolarů na ozbrojené konflikty, protože z nich plynou obrovské zisky na už tak tučná konta těch, kteří představují vojenskoprůmyslový komplex?

Ota Lev
Společnost přátel Afriky

Réunion – Francie v Africe

„Jak jste se měl na Mauriciu?“ zeptal se mě loni v listopadu jeden známý. „Ne, ne, byl to Réunion!“ A hned vytahují statistiky: „Kdepak Mauricius. To Réunion je třetím největším ostrovem Afriky – hned po Madagaskaru a Sokotře, která ovšem politicky patří k Jemu-nu, a tudíž k Asii... Réunion je větší než Mauricius, než Zanzibar než Seychely, větší než Svätý Tomáš, než kterýkoli z Kapverdských a kterýkoli z Kanárských ostrovů!“

Byl jsem na Verneově Tajuplném ostrově? Asi ano. Ostrov v Indickém oceánu, velký 2 512 kilometrů čtverečních, je ostrovem úžasných přírodních kontrastů: kousek vedle bílých pláží a korálových útesů se tyčí třítisícové skalnaté vrcholky; suchá západní závětrná oblast má svůj protipól v návětrné deštivé straně ostrova, plné vlhkých pralesů a vodopádů vytékajících doslova z mraků. Plantáže vanilky a cukrové třtiny, na kterých jsem vlastnoručně pomáhal farmářům sklízet sladkou úrodu. 2 631 metrů vysoká sopka Piton de la Fournaise je jedním z neaktivnějších vulkánů na světě. Poslední exploze se odehrála dva měsíce před mým přiletem a láva, kterou odlamují z obrovských černých klků na východním břehu ostrova, je i po těchto dvou měsících stále ještě horká a musím si ji, doslova jako horkou bramboru, několik minut přehazovat z ruky do ruky, abych ji mohl vůbec udržet v dlaních.

Francouzi přišli na ostrov už v roce 1643 a nazvali ho Bourbon. Mezi léty 1664 a 1774 byl pronajat Francouzské východoindické společnosti a za napoleonského císařství byl přejmenován na Île Bonaparte. V roce 1810 ho obsadili Britové, v roce 1815 si obě velmoci Maskarénské souostroví rozdělily: Bonaparte, kterému se po Napoleonově pádu vrátil název Bourbon, připadl Francouzům, Mauricius Britům. Konec francouzské monarchie v roce 1870 přinesl i nové, definitivní jméno ostrova – Réunion.

Spolu s ostrovem Mayotte v Komorském souostroví je Réunion posledním, co zbylo

z někdejšího obrovského francouzského koloniálního panství v Africe. Ostrov, ležící na důležité loďní trase do Indie, byl pro Evropu objeven portugalskými mořeplavci až v roce 1513, tedy později než Amerika. Ostrov byl tehdy neobydlený: objevitelé a pozdější kolonialisté proto nemuseli (tak jako jinde) svádět ve zdejších horských terénech vleklé boje s původním obyvatelstvem. A díky tomu také v dnešní době nemusí mateřská země, Francie, čelit nejrůznějším osvobozeneckým a autonomistickým tendencím, s jakými se v současné době střetává třeba na Nové Kaledonii nebo v Polynésii. Nikdo z lidí na ostrově není a nemůže být „původním“ obyvatelem.

Když koncem šedesátých a v průběhu sedmdesátých let získávaly ostrovní země regionu samostatnost (Mauricius, Komory a Seychely), vyzvala Organizace africké jednoty Francii, aby poskytla nezávislost i Réunionu. Nejenom mateřská země, ale i obyvatelé Réunionu podobné výzvy odmítli: Chceme raději blahobyt a prosperitu nežli svobodu, která (s poukazem na ostatní africké země) přináší jen utrpení a bidu...

Míru loajality místního obyvatelstva s „metropolí“ mi ilustroval hned první den, když mě domorodý řidič vezl z letiště v Saint-Denis na západní pobřeží. Diskutovali jsme, mluvili o všem možném a já jsem se chtěl blyšknout svými zeměpisnými znalostmi ostrova: „Hlavním městem Réunionu je Saint-Denis...“ – „Ne pane,“ usmál se snědý šófer: „PARÍŽ je hlavním městem Réunionu!“

Obyvatelstvo přitom není z etnického hlediska zdaleka stejnorodé. Je však stmelováno dvěma mocnými pouty: jsou jimi katolické náboženství a francouzský jazyk.

Ostrov je z převážné většiny katolický (snědí, kreolskou francouzštinou mluvící Kreolové, *Créoles* a malé množství evropských Francouzů, *Métropolitains* neboli z'*Oreilles*, případně míšenci obou skupin, tzv. z'*Oréoles*) – na rozdíl od nedalekého Mauriciu, kde více než polovinu obyvatel tvoří hinduisté, a na

rozdíl od taktéž blízkých (a kdysi rovněž francouzských) Komor, které jsou převážně islámské. Na ostrově je – mnohem více nežli třeba ve střední Evropě – rozšířen mariánský kult. Zatímco ve střední Evropě je nejčastěji zobrazovanou kulturní postavou Ježíš, na Réunionu je to jednoznačně panna Maria, tady nazývaná svatá Marie nebo svatá Panna: a zatímco u nás je zobrazována hlavně s jezuletem v náruči nebo s ukřižovaným Kristem, jako Pieta, po celém Réunionu jsou rozesety tisíce soch Marie jako štíhlé mladé ženy se sepjatými modlícíma se rukama. V každé vesnici je podobných soch několik a skoro každá je označována za místo mariánských zázraků. Nechybějí ani desítky místních „lurd“ (některé z nich se i Lourdes oficiálně jmenují).

Menšinou skupinou, ovšem zdaleka viditelnou, jsou místní hinduisté. Viditelnou proto, že jejich temply jsou skoro v každé vesnici – hlavně v oblastech, kde se pěstuje cukrová třtina. Réunionští hinduisté pocházejí z jižní Indie (převážně z francouzských městských kolonií, připojených k Indické republice až v letech 1950–1954) a jejich chrámy jsou zdobně především navenek, na rozdíl od chrámů severoindického typu, které se svými barevnými kolorovanými skulpturami bohů hinduistického panteonu obracejí spíše dovnitř. A na rozdíl od třeba rozsáhlých hinduistických chrámových komplexů, které jsem měl v červnu 2003 možnost navštívit v ugandské Kampale, na nich nejsou zobrazovány svastiky („hákové kříže“), kterými své temply zdobí severoindičtí, čili indoevropanští hinduisté. V Kampale nás hinduisté ve svých chrámech vítali (dokonce nás nutili, abychom se podepisovali do chrámových pamětních knih), na Réunionu jsou méně vělí: chrámy jsou formálně přístupny jenom věřícím (tabule s nápisy „Reservé aux fidèles“), z temných interiérů svatyní a zápalných obětíšť ovšem evropského návštěvníka nikdo nevyhazuje.

Jak už jsem řekl, réunionští Indové pocházejí především z jižní Indie, říká se jim tu *Hindous*, anebo také *Malabars*, podle Malabarského pobřeží v Indii (dnešní stát Kérala), kde měla Francie až do 50. let minulého století jednu ze zmíněných indických městských kolonií (Mahé). Přesnějším názvem pro ně je

ovšem jejich další označení – *Tamouls*, Tamilové. Francie mívala své državy i na jihovýchodním pobřeží Indie a kudrlinky tamilského písma na cedulích ve zdejším chrámech nenechávají nikoho na pochybách, kde je etnická pravlast většiny réunionských Indů.

Ale není to tak jednoduché: jsou tu i muslimští Indové, nazývání z *Arabes*. A také Číňané (*Chinois*), kteří ovládají obchod ve velkých městech. Mešity a čínské temply ovšem zdaleka nejsou tak všudypřítomné jako svatyně réunionských hinduistů.

Samotné slovo „Afrika“ je na Réunionu tak trochu tabu. Podobně jako u nás slovní spojení „východní Evropa“. Víme, že do ní v důsledku historických okolností patříme, ale když nás někdo za Východoevropany označuje, čertíme se. Když jsem s recepčním ve svém hotýlku mluvil o svých předchozích návštěvách Afriky a vyslovil jsem názvy jako Mosambik, Zimbabwe či Uganda, recepční mě slušně zastavil: „S těmito zeměmi nás, prosím vás, nesrovnávejte...“ – Ne nesrovnával jsem Réunion vůbec s ničím. Jen jsem mluvil o svých předchozích cestách...

Réunion přitom Afrikou je. Možná ne geologicky (nebyl součástí kontinentu Gondwana, ale vznikl – jako ostatně většina ostrovů kolem Afriky – mnohem později vulkanickou činností), ale určitě lidským obsahem: černošskou krev tu má v žilách skoro každý (Kreolové a samozřejmě i potomci kontinentálních Afričanů, tzv. *Cafres*) a po ulicích tu chodí spousta lidí evidentně malgašské fyziognomie.

Není divu, v 18. století byli na ostrov intenzivně přiváženi otroci – a Madagaskar, vzdálený pouhých 700 kilometrů, byl jejich nejbližším zdrojem. Malgašští otroci pěstovali kávu, ale zároveň před otroctvím utíkali do vnitrozemí a usazovali se v horách a v nepřístupných horských proláklínách (*les cirques*) vzniklých propadem obřími sopečnými kuželů. Uprchlíci, nazývání maróni, byli ovšem bílími pány pronásledováni hluboko do vnitrozemí. „Maronáž“ se netolerovala... Nefrancouzsky znějící názvy těchto dnes návštěvnickky tolik lákavých proláklín (Cilaos, Salazie a Mafate) jsou malgašského původu. Z Madagaskaru se ovšem na Réunion jezdí dodnes – za obchodem. Slavné tržiště v pří-

stavním městě Saint-Paul na západě ostrova je plně Malgašů: z jejich přístavu Tamatave to sem není daleko a na Réunionu nacházejí bezpochyby větší kupní sílu než doma. Madagaskarské hudební nástroje, madagaskarské boby a také madagaskarská rýže. Ta je oblíbenou součástí věhlasné réuniónských kuchyně a na Réunionu se nepřestuje.

Revoluční rok 1848 znamenal konec réuniónského otrokářství. A také konec slavné bourbonské kávy. Noví zemědělství dělníci, přicházející z Indie, už nebyli ochotni věnovat se nimravé práci na kávovníkových plantážích, na kterých navíc dílo zkazy dokonaly zdejší tolik časté cyklony. S novými lidmi přišla nová plodina – cukrová třtina je dominantní kulturou ostrova dodnes. Se vším, co s ní souvisí: cukrovary, fabriky na výrobu rumu a punče jsou všude, kam se podíváš. A také kamenné zříceniny starých cukrovarů. Jejich vysoké kamenné komíny dotvářejí kolorit ostrova podobným způsobem, jako u nás doma zříceniny hradů.

Je vůbec Réunion tak daleko? Jak se to vezme: je součástí Evropské unie, na cestu sem nepotřebuješ žádná víza, teoreticky by se sem dalo vycestovat i „na občanku“. A až u nás bude za pár let platit jako domácí měna euro, nebudeme si před cestou muset ani měnit hotovost. A tak jedinou bariérou zůstane oněch 10 tisíc kilometrů a jedenáct hodin letu z Paříže...

Mimoходом: na eurobankovkách Réunion už zobrazen je. Francie si sem prosadila miniaturní mapy svých čtyř zámořských departementů (Francouzské Guyany, Martiniku, Guadeloupu a jediného zámořského departementu na východní polokouli – Réunionu). Stačí se pozorně podívat. Paradoxní je, že někteří noví členové EU, u nichž euro bude dříve nebo později platit také (Malta, Kypr), své ostrovy na stejných bankovkách vůbec zobrazeny nemají.

Francie je ke svému Réunionu štedrá: její přímé finanční injekce zajišťují jeho 729 tisícům obyvatelů všechno, na co jim cukrová třtina, vanilka, rum a turistika vydělat nedokáží, a jako přímá součást Evropské unie (byť ležící v Africe) Réunion dostává i vydatné unijní finanční zdroje. V údolí Salazie leží

městečko Hell-Bourg, svého času africké Švýcarsko s nádhernými kreolskými vilami a termálními prameny, ve třicátých letech zle poničené cyclonem. Z trosk ho zvedly až peníze, které sem, na jižní polokouli, dorazily z Bruselu, a Hell-Bourg se díky nim dokonce pyšní titulem „nejkrásnější vesnice Francie“. Ostatně i unijními cukrovarnickými kvótami, tolik obávanými u nás doma, umetá Francie cestu na trh zdejšímu třtinovému cukru...

Turisticky Réunion zatím příliš objeven není. Už jenom struktura turistů je značně specifická: 95 procent návštěvníků jsou metropolitní Francouzi. Sem tam nějací Západoevropané, Australané či Kanadané – z nichž ale většina bere Réunion jen jako jednu ze zastávek při okružních cestách po ostrovech Indického oceánu: tři dny na Réunionu, dva na Mauriciu, pak pár dnů na Seychelách, zbytek na Madagaskaru. Žádní Američané, žádní Japonci, a tudíž nikde žádné směňáry. „Dolary vám vymění jen v hlavním městě,“ informují v jedné z lokálních poboček banky Paribas. Mluvím s postarším Kanadanem, který chce z Réunionu vyrazit ještě dále na jih – do Francouzských jižních zemí, tvořených Crozetovými ostrovy, Kerguelenami, ostrovy sv. Pavla a Nového Amstrodamu – a také snad do Adéliny země, francouzského sektoru v Antarktidě. Ano, jsme hluboko na jihu a z Réunionu každé tři měsíce vyplouvá loď *le Marion Dufresne*, aby dopravila zásoby do těchto nejjižnějších výsep lidské civilizace. Je říjen, na Réunionu vrcholí jaro, všechno kvete, ale někdy ještě pořádně zafouká studený jižní vítr z Antarktidy. Ale až se odsud budu v listopadu vracet, bude už na Réunionu žhavé léto.

To hlavní léto bude v lednu a únoru. Vedra, ale pozor: i lijáky a obávané cyklony. V červenci a srpnu je na Réunionu zima: na plážích je „jen“ dvacet stupňů a v horských oblastech není v tomto období vzácností sněh. Ostatně největší hora ostrova, 3 069 metrů vysoká vyhaslá sopka, se jmenuje příznačně: *Piton des Neiges*. Hora sněhů.

Chtěl jsem se tu zdokonalovat ve Voltairově jazyce a teď se mi na jazyk dere spíše místní líbezná kreolština, *le créole réunionnais*. Kossa i di? Jak se máte? Zot nana ten? Máte čas? Humoristická pohlednice ze stánku v městečko-

ku Saint-Gilles-les-Bains popisuje v kreolštině i jiné než jen přírodní krásy zdejšího indickooceánského ráje:

MON LÉTSI LA LÉ DOU KOM TI
KAFRINE PÉI... PA BÉZOIN OU LA ONT,
VIEN GOUTÉ! (Mes letchis sont doux comme les filles de chez nous... Ne sois pas timide, viens goûter! Moje letchi jsou sladké jako

dívky u nás doma, neboť ostýchavý a přijď ochutnat!). Proč ne? Ostatně LAMOUR LÉ DOU DAN NOUT TI PÉI (L'amour est doux dans notre petit pays – Láska je sladká na naší malé zemi) ...

Vladimír Jorda
Společnost přátel Afriky, Olomouc

Rogalo nad Kilimandžárem

Bílá ledová koruna nejvyšší hory Afriky Kilimandžára postupně ubývá – taje v důsledku měnícího se celoplanetárního klimatu. Za posledních 90 let se postupně zmenšila.

Od posledních geologických měření v roce 1912 ubylo 80 % ledového povrchu. Z toho třetina zmizela během posledních dvou desetiletí. Vědci varují, že nepřestane-li se planeta oteplovat, mohl by led Kilimandžára úplně zmizet. Tanzanie by přišla o významný zdroj vody, vždyť už nyní Afrika žízní. Pozorování pomocí satelitu a měření sněhové pokrývky dokazují, že ledová vrstva se na vrcholu Kilimandžára vytvořila před 11 700 lety. Dnes už je ledová kopule vysoká jen 50 metrů. Díky tomu, že ledové pole je stále tenčí, je značka, kterou vědci umístili roku 1962 na vrcholu tehdejšího ledovce. Ze satelitních snímků je zřejmé, že se ledový vrcholek za 40 let snížil o 18 metrů a na obvodu ustoupilo ledové pole o 2 metry. Posvátná hora Afriky Kilimandžáro se zlobí na své poddané. Posílá jim stále méně tolik potřebné vody. Zlobí se i na bílé, žluté a jiné turisty, kteří houfně útočí na jeho vrchol a ruší jeho velebný klid. Stále více obětí toho-

to snažení pokořit posvátnou horu přibývá i přes varování zkušených průvodců. Neznalí turisté si neuvědomují nebezpečí skrývající se v řídkém vzduchu a lehkomyšlně hazardují se životem. Některým z nich je výstup poslední životní cestou. Byl jsem přítomen tragédii, která postihla dva sympatické české občany v roce 1994. Nebyli to hazardéři, pilot byl zkušený letec. Zklamala technika a nevypočitatelné počasí na hoře samé. Kilimandžáro si vybralo další dvě oběti.

Poklidnou pohodu Vágnerova domu rozvířila zpráva, že přijede expedice „Živá Afrika“. To jsou přece ti hoši, co se bez ohlížení se na nepříznivé zprávy o územích, kterými měli projíždět, vydali právě touto cestou. Zatím tedy o nich nevíme mnoho. Dočkali jsem se. Přijela Tatra 815 mamutích rozměrů, doprovázená džípem UAZ-TUAREG. Sotva projela vraty do dvora a zastavila před domem.

Do haly vstoupili členové očekávané expedice. Představování tolika lidí najednou bylo napoprvé nezapamatovatelné. Zdeněk Vágner mě požádal, abych se hostů ujal, protože má ještě jednání v městě, a s omlouvou se vzdálil.

Sesedli jsme se kolem dlouhého stolu a z počátečních pokusů o rozhovor se vyvinula zajímavá debata. Bylo o čem povídat. Pozoroval jsem se zájmem jejich tváře a utvářel si vlastní názor o každém jednotlivém členu expedice. Tolik lidí pohromadě, vlastně osm mužů, v omezeném prostoru po celých sedm měsíců zatímní cesty musí nutně přinášet střety, zvláště ve vyhrocených situacích. Jakým způsobem je asi řeší? Pozoruji, jak při diskusích někteří dominují na úkor jiných. Přes tyto jednotlivosti musím uznat, že až dosud odvedli obdivuhodnou práci.

Nastává večer, je třeba začít uvažovat o odpočinku, který členové expedice jistě potřebují. Po večěři, do které se zapojili se svými hojnými zásobami, uložili jsme se ke spánku. Co asi ráno přinese nového?

Úkolem expedice je nyní nelehký a odvážný úkol, přelet Kilimandžára na dvoumístném rogalu. Dva muži předurčení k tomuto zatím nepřekonanému úkolu se jeví skromně a sympaticky.

Vedoucí expedice „Živá Afrika“ RNDr. Vítězslav Strnad se obrátil na Zdeňka Vágnera se žádostí o pomoc při vyhledání vhodného terénu, nepříliš vzdáleného od Kilimandžára, odkud by mělo startovat rogalo ke svému historickému letu. Zdeňk Váagner se uvolil vyhovět této žádosti, i když musel zásadně změnit svůj časově vyhrocený pracovní program. Je tedy rozhodnuto, pojedeme hledat vyhovující ranvej.

Nějakou dobu zabraly přípravy, ale konvoj vozů se posléze vydává na cestu. MUDr. David Pospíšil mi byl od samého začátku sympatický. Jeho vstřícná ohleduplnost a opravdová, obdiv budící skromnost nenechávala nikoho na pochybách o tom, že je dobrým člověkem. I mně pomohl z nesnázích, když se mi během cesty přihodila nepříjemná událost. Konvoj zastavil na silnici v místech nedaleko černošské vesnice, kterou chtěl navštívit jeden z Váagnerových zaměstnanců za účelem pozdravení příbuzných. Tatra zastavila na okraji vozovky. Stál jsem poblíž dveří kabiny, takže jejich otevření mě donutilo ustoupit nazpátek a já spadnul do vybetonované odvodňovací jámy, zcela zakryté trnitou akácií. Zády jsem se nabodnul na trny, které se pod mojí vahou

lámaly a jejich části zůstaly zapíchnány do mých zad. Byl to, věřte mi, náramný pocit. Dr. David Pospíšil mi potom pinzetou ty trny vytahoval. Dělal to jemně, ale ...

Rovná asfaltová silnice míří stále na sever. Krajina kolem nás má červenohnědou charakteristickou barvu lateritového podkladu. Suchá, sluncem spálená tráva i křoviny jsou rezavé barvy, místy vidíme skupiny antilop barevně harmonizujících s okolím. Na skalnatých kopcích po naší levé straně jsou prý velmi pěkné stěny pro slézání, upozorňuje nás Zdeňk Váagner. Už tam zavedl jednu skupinu horolezců, kteří ho přijeli navštívit.

Odbočení do buše znamená ukončení jízdy po dobrém asfaltu. Nastala příležitost pro Tatra, aby ukázala, co umí. Jízda mezi porostem nerovného terénu je obtížná. Těžké vozidlo si svojí vahou prolamuje cestu, ale záleží především na pohotovosti řidiče, aby Tatra neuvázla na některé překážce. Výhodou je posed pilota v kabině vysoko nad zemí. Má dobrý rozhled a může tak zavčas reagovat na neprůjezdný terén.

Lovecký džíp Zdeňka Vágnera jede v čele kolony a udává směr cesty. V měkké půdě je vyježděná celá řada kolejí, navzájem se místy křížujících, takže si můžeme vybrat. Ponejvíce však Tatra kopíruje cestu projetou vůdcím džípem. Mezi porostem objevujeme během jízdy skupiny zeber a jednotlivé antilopy žirafí, zvané generuk. Také zemní veverky přebíhají mezi trávou a křovisky. Rozměrné lesíky tenury (*Sansevieria cylindrica*), houštiny trnitých opuncí a pokroucených keřů aloe, trnité houštiny a roztroušené akácie, činí průchod bušem pro chodce velice obtížným. Pálící slunce, žádný stín a naprostý nedostatek vody učiní po více hodinách putování chůzi peklem. A přece Masajové podnikají dlouhé, až několikadenní cesty touto divočinou.

Snad tři metry hluboká a téměř dva a půl metru široká trhlina v půdě, dlouhá asi pětadvacet metrů, nás stává před otázkou, co bylo příčinou tohoto zlomu terénu? Nevíme to. Trhlina je čerstvá, svědčí o tom ostré hrany zlomu. Utrhnout se takto terén pod Tatrou! V patřičné vzdálenosti míváme tuto neobvyklou zvláštnost. Teprve po delší době jízdy projíždíme územím, které odpovídá představě pilota

Josefa Petra o prostoru použitelném pro vzlet rogala. Je zde i vhodný prostor pro vybudování tábora. Tatra zajíždí mezi skupinu akácií, aby byla ve stínu. Poblíže tábora je rovná, volná a dostatečně rozměrná plocha, které bude použito pro start rogala. Druhý den, po výstavbě tábora, je věnována pozornost startovací ploše. Nahodilé kameny jsou odstraněny a použity k ohrazení ohniště. Odměřuje se a značí délka rozjezdové dráhy. Složené a uskladněné rogalo je vyjmuté z nákladního prostoru Tatry, který byl speciálně pro tento účel zkonstruován. Všechny součásti se pečlivě kontrolují a montují v celek. Doplnuje se benzin. Při několika zkušebních vzletech nad táborem je dopřáno i jednomu z černých zaměstnanců Zdeňka Vágnera, aby se zúčastnil krátkého letu. Je tím nadšený a dojatý. Větrný rukávec ukazuje poměrně stále jednosměrně proudění větru. Znovu se vše kontroluje a připravuje na zkušební let ke Kilimandžáru. Josef Petr je spokojen.

Masajové, kteří objevili hned druhý den náš tábor, stojí opření o hole a mlčky pozorují dění v kempu. Jsou zvědaví, ale rezervovaní. Povýšená důstojnost bojovníků jim nedovoluje dávat příliš najevo údiv nad tolika zvláštními a zajímavými věcmi bílých mužů. Přišla i skupina mladých masajských žen. Stojí opodál a když je chceme fotografovat, tak se afektovaně smějí. Spojení studu a zvědavosti jim dává překonat strach před novým a nepoznaným. Přijímají malé dárky a opět se smějí. Nakonec usedly u kmene jedné akácie a plny zvědavosti nás pozorují. Druhý den přišly i s malými dětmi. Jsme pro ně zkrátka něco jako biograf.

Časně ráno v pondělí 26. 9. 1994 je rogalo vytlačeno na startovací plochu. Probíhá důkladná kontrola a doplnění pohonné hmoty. Pilot Josef Petr, oblečený do několika vrstev oděvu, ve dvojitých rukavicích a s ochrannou přilbou na kapuci, má téměř zakrytý obličej. Usedá do letadla. Pokynutí rukou, motor buráčí, start! Stroj se rychle rozjíždí, opouští pevnou půdu a stoupá, stoupá. Krouží, zmenšuje se, rachot motoru pozvolna zaniká, rogalo už je pouhou tečkou na obloze a ztrácí se v mracích. Kdy se asi vrátí a zda splní úkol, který si pilot určil?

Čekání, jen čekání nás nyní spojuje. A je nepříjemně dlouhé. Vysílačka mlčí. Nervozita dolehla na všechny přítomné. Ale teď! Je slyšet motor. Síla zvuku motoru narůstá. Vidíme ho, vrací se. Zavládlo radostné vzrušení. V povlonych kruzích klesá zelené křídlo se závěsem, zvětšuje se, přistává. Běžíme za ním. Vrtule udělá ještě několik obrátek, než se definitivně zastaví. Pilot Josef Petr sejmul přilbu a říká: „Byl jsem až u něho, ve výšce 5 950 m. Nebyl jsem nad Kilimandžárem, ale byl jsem výš. Byla tam zatracená zima, -10 °C. Jsem celý promrzlý.“ Všichni máme radost z jeho úspěchu. A úspěch je to kardinální. Josef Petr je unavený, ale šťastný.

A opět je bílý den, ráno 27. 9. 1994, úterý. Rogalo čeká na dva muže, kteří chtějí s jeho pomocí přeletět zasněžený ledový vrchol Kilimandžára, nejvyšší horu Afriky. Počasí není příliš příznivé, je mlhavo, mračna jsou nízká. Blíží se doba startu. Probíhá kontrola motoru, nosného křídla, všech spojovacích částí rogala. Plnění nádrže je skončeno. Pilot letadla dává poslední instrukce Davidu Pospíšilovi, pomáhá ho oblékat do částí oděvu, které činí ze štíhlého Davida neforemného, obézního pasažéra. David má potíže s brýlemi, kápě stažená kolem obličeje brýlím vadí. Ještě si upravuje kameru, na té bude záležet. Bude nestranným svědkem odhodlání obou mužů. Rogalo najíždí na startovací dráhu. Přání dobrého doletu kolem stojících členů expedice je přehlušováno rachotem motoru. Opět stoupá zelené křídlo do výše, i když nyní s větším zatížením. Ztrácí se v neprůhledné mlze. Ještě je slyšet vzdálený hukot motoru a nakonec i ten utichá.

Je poledne, už by tu měli přece být. Rogalo se však stále nevrací. Co je zdrželo? Vysílačka mlčí, nastává čas pro dohady. Třeba jim došel benzin a museli přistát. Počasí se kazí, sílí vítr. Asi nechtějí za těchto podmínek pokračovat v letu. Dohady, vykonstruované teorie střídají jedna druhou. Čekání, nic než čekání, ale rogalo se nevrací.

Po poradě je rozhodnuto o vyslání pátrací skupiny. Moc rád bych jel s nimi, ale někdo musí zůstat v kempu a hlídat. Patřím k těm, co zůstávají a Zdeněk Vágnér odjíždí s pátrací skupinou do Arushi a odtud ke Kilimandžáru.

Mají se vrátit v 18 hodin. Ale ani oni se ve stanovený čas nevrací. Ve 3 hodiny ráno mě budí klepání na okno auta a hlas ze tmy mi oznamuje, že hoši to nepřežili!

Smutné ráno. Uklízím kolem kempu, zatímco ostatní balí věci. Připravujeme se k odjezdu. Stavíme malou mohylu u startovací plochy, na skomírajícím táborovém ohni pálíme větrný rukávec. Sem tam padne slovo, jinak je ticho.

Arusha mlčí. Zdeněk Vágner je unavený a nevyspalý. Břímě, které pomáhá nést, je těžké. Tolik věcí je třeba ještě zařadit. Smuteční obřady jsou stanoveny na pozdní odpolední hodiny a protáhnou se až do večerní tmy.

Od domu rodiny Travesových, přátel a společníků Zdeňka Vágnera, jedou čtyři auta, nejdříve na místo spalování mrtvých. Je už 20 hodin, je hluboká tma. Jedno auto zajelo před otevřenou halu, částečně krytou plechovým zastřešením, s železnou konstrukcí a betonovým podlažím. Reflektory auta osvětlují nyní obřadní prostor. Rozestoupili jsem se kolem. Uprostřed podlaží je prohlubeň, kde se pravděpodobně nachází rošt. Jsou tu narovnaný dvě vrstvy silných dlouhých polen o průměru 15 až 20 cm. Na toto lože je položen nebožtík, zahalený do bílé bavlněné látky. Je nutné podotknout, že bílá barva je pro Indý barvou smutku a toto je sikský obřad. Na mrtvého klade Jitka Popelková kyticí květů. Další polena se vrství nad mrtvým. Stranou, mimo spalovací prostor haly, hoří malý oheň. Odtud bude přenesen na obřadní hranici. Podél mrtvého jsou pokládána další polena, tělo je nyní úplně

zakryto. Kněz pronáší modlitby, čte bibli a kropí hranici svčenuou vodou. Nastupuje zpěvák, tklivý tón jeho zpěvu naplňuje noční ticho, poslední loučení s mrtvým. Pomocníci přikládají další, tentokrát plochá dřeva a staví je ve svislé poloze. Polévají je smolou. Dlouhými svitky papíru jsou dřeva zapalována na více místech. Vyšlehlý dlouhé plameny, sloup jisker stoupá vzhůru. Je spalován tragicky zahynulý Josef Petr, otec dvou nezletilých dětí. Žár ohně nás nutí odstoupit na větší vzdálenost. Před průčelím spalovacího prostoru se stavíme do řady, abychom přijali kondolence. Obřad je skončen.

Nyní odjíždíme na hřbitov, kde bude zahájen další obřad, uložení rovněž tragicky zahynulého Dr. Davida Pospíšila do hrobu, tolik vzdáleného od jeho rodiště. Klopýtáme ve tmě mezi ostatními hroby a stavíme se kolem zející jámy. Obřadné zatlukání rakve je prováděno poblíž hrobu. Kněz předčítá verše z bible, při osvětlení elektrickou svítilnou. Kropí rakve, která je potom spuštěna do hrobu. Členové expedice „Živá Afrika“ se ujali zasypání rakve a hrobu. Nabral jsem do připravené lahvičky prst vykopanou z hrobu a předal vedoucímu expedice pro pozdější odezdání pozůstalým. Obřad skončil po 21. hodině. Odjíždíme k Travesovým, kde se bude konat vzpomínková tryzna za zemřelé.

Jiří Černoch

*(úryvek z knihy Keňa a Tanzánie,
Ústí n. Orlicí, 2004)*

„Klokanci Sahary“

Někteří lidé mají rádi krotkou a upravenou krajinu. Ne tak já. Mně se líbí divoké a odlehle kraje – třeba jako Černé hory v oblasti libyjské Sahary.

Projížděl jsem je křížem krážem. Vždy se mi zdálo, že ten kus zrůzněné země vznikl na objednávku čtenářů vědecko-fantastických románů. Krajina kolem vás změní náhle barvu. Černé kopce se táhnou, kam až oko dohlédne. Magický černý svět, na první pohled

bez stopy života. Pohoří zahalené černým flórem. Matně kovová čern, fascinující a ponurá. Pověst praví, že je to dílo zlého džina. Jeho časem je noc. Přečkat noc v černé krajině není proto radno, raději rychle pryč, miní domorodci.

Ne všechna černá vůkol patří čedičům. Její část je poplatná pouštnímu laku či pouštnímu nátěru, což jsou tenké tmavé až černé, obvykle lesklé povlaky na zrnech, valounech, balva-

nech a celých skalách, vystavených dlouhou dobu pouštnímu klimatu. Jsou tvořeny oxidy železa ve směsi s menším množstvím oxidů manganu a kysličníku křemičitého. Pravděpodobně vznikají „pocením kamenů“, tj. vzlínáním slabě mineralizované vody na povrch hornin a po jejím odpaření vysrážením minerálů. Děje se tak v důsledku výrazných teplotních rozdílů mezi dnem a nocí. Díky pouštnímu laku se tak mohou zčernalé skalní výchozy tvořené například bílým pískovcem z dálky jevit jako čedičové. Zdrojem pouštního laku mohou být též železo a mangan obsažené v prachu přenášeném větrem při písečných bouřích.

Projeli jsme lysé meandry jakéhosi vádí, ani tráva tam nerostla. Pak jsme museli opatrně klikovat mezi balvany rozmetanými rukou rozzlobeného džina na dně jiného vádí. A na jednom místě toho skrytého údolí jsme narazili na nečekaný projev života. Na písečných plošinách mezi černými kamennými bloky ležela spousta malých oranžových pouštních tykví. Divoké saharské tykve, hořké a nejedlé, vypadaly jako zakutálené tenisové míčky. Po písku se rozbíhaly jejich olistěné oddenky jako hádاتا.

Zaparkovali jsme landrover na drobně kamenité plošině chráněné ze dvou sbíhajících se stran pozvolnými svahy. Mezi zřícenými skalními bloky na jejich úpatí čněly tu a tam trsy zakrslých suchých rostlin. Jednou z prvních věcí, kterou se musíte naučit, zvláště v létě, je dávat si dobrý pozor, kde se ukládáte k spánku. Proto jsem prozkoumal přilehlý terén. Na jednom místě jsem objevil v písčitém poprašku mezi balvany stopy po lezení zmije. Byly ojedinělé, a tak nebyl důvod se znepokojovat. Pokud by se jich tam vyskytovalo více, signalizovalo by to nepříjemnou možnost narazit na jedovaté hady při noční chůzi na malou stranu (zmije loví v noci). Stan jsme nestavěli, byli jsme příliš unaveni. Lehátka jsme si rozložili pod širým nebem. Ještě před západem slunce jsme stihli otevřít plechovky s fazolemi v rajske štávě, které jsme s náramnou chutí snědli. Na modravém plamínku lihového vaříče jsme uvařili konvici čaje, do něhož jsme přidali mátu. Uskrávali jsme sladký,

svíravě aromatický horký nápoj. Svěže zelené oválky máty, plovoucí na hladině čaje v hrníčku, představovaly v tu chvíli jedinou zeleň v širokém okolí. Mezitím tma pozřela krajinu. Natáhli jsme se na lehátka, spací pytle pod sebou, abychom do nich mohli vklouznout, až se po půlnoci ochladí. Zanedlouhou jsem usnul.

Brzy ráno jsem se probudil s nejasným pocitem, že se děje něco neobvyklého. Zasluchl jsem totiž jakýsi šramot. Sluneční kotouč právě vyplul nad protější hřbet. V jitřním světle jsem spatřil prapodičnou scénu. Dvě plechovky od fazolí se přerušovaně pohybovaly po kamenitém podkladu na dosah od mého lehátka. Z plechovek trčely asi dvacet centimetrů dlouhé ocásky s plochým chmýřítým koncem bílé barvy, před ním černý pás. Bylo vidět i část těla nějakého zvířátka, se hřbetem pokrytým hnědými oranžovou srstí. Když jsem na tuto podívanou šeptem upozorňoval probouzejícího se přítele, tvorové vyližující zbytky jídla uvnitř plechovek se polekali, kvapně se vysoukali ven a dali se na útěk. Ještě jsem stačil zahlédnout jejich asi dvanáct centimetrů dlouhá těla a na hlavě nápadně velké, kulaté tmavé oči, charakteristické pro noční tvory. Prchali klokaním způsobem – odráželi se velmi dlouhými zadními nohama a skákali. Při elegantních skocích dlouhých bezmála tři metry kormidlovali ocáskem. Než jsem se nadál, zmizeli mezi balvanitou změtí na úpatí svahu.

S kolegou jsme se shodli na tom, že nás poctili návštěvou tarbíci. Drobný roztomilý čilý pouštní hlodavec tarbík egyptský je nepijící živočich. Živí se listy, semeny, kořínky, hlízami a cibulkami rostlin. Potravu si přidružuje předními tlapkami. Přes horký den spí v noře – spirálovité chodbě na konci s komůrkou vystlanou suchou trávou; její vchod utěšňuje senem, aby uvnitř zůstal chládek. Je to tvor převážně samotářský. O to víc je potěšující, že jsme se seznámili hned se dvěma „klokanů Sahary“ najednou.

Ivan Mrázek

*(výňatek z připravované knihy
LIBYJSKOU SAHAROU
po velbloudích stezkách)*

Paradox africké a evropské moderny

Před zhruba 100 lety se vyvinul protikladný, zcela opačný názor na moderní výtvarné umění u nejodvážnějších francouzských umělců ve srovnání s hodnocením netradičního výtvarného projevu v Nigérii. Zatímco Picasso a další kubisté odmítali vyčpělý akademický realismus, ve svém provokativně pokrokovém individuálním moderním umění se kupodivu inspirovali dožívajícím tradičním, kmenově dogmatickým stylem afrických masek a sošek předků. Naproti tomu nigerijská teorie umění považuje za otce nigerijského moderního výtvarnictví **Aina Onambolu**, který od začátku 20. století usiloval o nejuvěrnější fotografický realismus, ve snaze napodobit v oduševněle výstižných portrétech akademické evropské umění, jak je znal z reprodukcí importovaných časopisů, knih. Výtvarné školství totiž v Nigérii neexistovalo. Teprve téměř ve svých 40 letech mohl Onambolu, amatérský výtvarník živící se dosud jako celník, studovat na londýnské a pak i pařížské akademii, aniž se tam „nakazil“ modernisty z Montmartru. Napak studoval i antickou klasiku.

Po návratu do své subsaharské vlasti působil jako výtvarný pedagog a bez velkých sympatií kolonialistů prosazoval osnovy výtvarné výchovy do nigerijského školství. Až v 50. letech byly pedagogické zásluhy Ainy Onambolu oceněny britskou královnou. Jako výtvarník

se zasloužil o sérii dokumentárních portrétů významných nigerijských osobností, ale při svém studiu anatomie namaloval i řadu afrických aktů. Jeho dům byl první nigerijskou výtvarnou galerií, které vznikly v rezidencích významných umělců před pozdějšími veřejnými stánky moderního nigerijského umění. Po zřízení nigerijské Národní galerie umění v roce 1993 (*bližší informace o ní viz ve čtvrtletníku Nový Orient č. 4/2004*) bylo při její lagoské expozici v komplexu Národního divadla zřízeno i Studio výtvarných talentů, nesoucí jméno prvního nigerijského akademického umělce Ainy Onambolu. Přestože byl jeho realismus v protikladu k africkému tradičnímu originálně stylovému etnickému výtvarnictví ceněn Nigerijci jako začátek nigerijského moderního umění (jímž byl každopádně svou nerituální, nekultovní funkcí), vyvinulo se v dalším vývoji moderního nigerijského umění více stylových experimentů jako v moderním umění ostatního světa – a nadto leckde se snahou uplatnit v nové funkci současného umění originálně „africky“ životné prvky tradičního výtvarnictví. Tím od poloviny minulého století zmizel i původní rozpor mezi kubisty a onambolulisty.

Alois Wokoun
Společnost přátel Afriky

Vědění

Mnoho skutečností je obsaženo v existenci a velkými vlohami byli obdařeni velcí hudebníci a světoví umělci. Neuvěřitelným nadáním v jeho obsahu byli obdařeny ruce vědců a myslitelů v průběhu dějin. Neustále se pokoušíme objevit tajemství tohoto umu a pátráme po jeho podnětech a počátcích jeho vzniku, učením samotným docházíme k přetváření nadání v neustále produktivní a kreativní pořádek, poznáváním a osvojováním osobních, kulturních, myslitelských a jazykových dovedností pokoušíme se je předávat z generace na generaci a rozšiřovat možnosti jeho využívání ze země nebo vzdálené vesničky do celého světa. Učení vždy bylo odpovědností proroků, v jejichž morálce se poskytovalo, učením dochází u člověka k přechodu od strachu k jistotě, ze slabosti k síle, od ukvapení k vyrovnanosti, z přání ke skutečnosti a tím i k doplnění mezi touhou a možností, neboť jak jsme ponaučováni vědou, tak jsme učeni i životem. Různým učením a mnoha objevy, dosaženými lidstvem po tisíciletí,

a s přirozenou podstatou člověka vyhnout se nezdárným výsledkům, vyměňujeme si malé zkušenosti a konkrétní dovednosti, aby každému z nás pootevřely nové obzory osvícenosti, čímž jsme dosáhli současného pokroku. Druhým velkým dělítkem v dějinách bylo osvobození rukou člověka pro malbu a psaní, uchovávané v jeskynních malbách a hliněných tabulkách.

Soustřeďujeme se na východní jazyky pro přiblížení mezi póly náboženství a vědy, techniky a spontánnosti, historií a modernismem, morálkou a zákonem, a jak se říká, „nový jazyk, nová kultura“, a stejně tak, jako každá věda má svou vlastní podstatu, má i své prostředky a způsoby šíření, a to jest, co se snažíme docílit, aby naše učení bylo živé a obživující, naplňující potřebu každodenní užitečnosti a obohacující myslitelské a kulturní potřeby lidského propojení... ve smíšeném propojení původnosti a nynější skutečnosti.

Mgr. Chima Youssefová

Nabízíme tyto vzdělávací kurzy a semináře

kurzy arabského jazyka • kurzy perského jazyka
výuka arabské kaligrafie • semináře o arabské a perské kultuře

ARABESQUE Ltd.
Jaselská 27, Prague 6, 160 00
Czech Republic

TEL.: +420 233 344 360
FAX: +420 233 344 362
MOBIL: +420 777 787 336-7-9
www.arab-esque.cz

Jane Goodall v Praze

Dne 5. října 2004 poctila Prahu svou návštěvou slavná ekoložka Jane Goodallová. Do České republiky zavítala jako host festivalu cestovatelských filmů Tourfilm v Karlových Varech, ale zásluhou členů Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze jsme dostali šanci vyslechnout velice poutavou přednášku ženy, která svými objevy odhalila tajemství života šimpanzů, která bojuje za naši planetu a která říká, že věří v lepší svět.

Jane Goodall diskutuje s českými posluchači v Praze, po skončení své přednášky

Narodila se v chudé rodině v Londýně a jistě by nikdo nevěřil, že se jí vyplní její dětský sen žít v Africe mezi zvířaty. Avšak její matka jí byla vždy oporou a říkala: „Jane, jestli opravdu něco chceš, budeš tvrdě pracovat, využiješ příležitosti a nikdy se nevzdáš, pak najdeš cestu.“ Jane Goodallová se rozhodla svůj sen prožít, odjet do Afriky a pracovat v divočině. Pracovala tvrdě a ve svých 23 letech se jí podařilo do Afriky skutečně odcestovat. V Kenyi se stala asistentkou Dr. Leakyho, známého paleoantropologa, při jeho výzkumných cestách za historií člověka do Olduvajské rokle.

Její nadšení a odvaha přesvědčila Dr. Leakyho, že Jane, ačkoli nemá potřebné vzdělání, je ta nejlepší osoba, jakou jen mohl získat pro studium šimpanzů na březích jezera Tanganika. A tak v červenci 1960 Jane stanula

v národním parku Gombe v Tanganice (nyní Tanzánie) a započala svůj životní sen – studium šimpanzů v jejich přirozeném prostředí.

Z počátku její práce nebyla lehká. Trvalo měsíce, než se Jane mohla k šimpanzům přiblížit a než si zvykli na její přítomnost. Jane při svém výzkumu objevila mnoho aspektů ze života šimpanzů a v říjnu 1960 dokonce poprvé pozorovala používání nástrojů k získávání termitů. Díky jejímu výzkumu dnes víme, že šimpanzi loví pro maso, používají nástroje, jednotlivci mají různé povahy a mnoho dalšího.

Když Jane v roce 1965 obhájila v Anglii doktorát, vrátila se do Gombe a založila zde Gombe Stream Research Centre. Výzkum v Gombe pokračuje až do dnešní doby (tedy déle než 40 let). Účastní se ho převážně vycvičený tým tanzánských obyvatel s obrovským přispěním morální podpory tanzánské vlády. V roce 1977 Jane Goodallová ještě založila Institute for Wildlife Research, Education and Conservation. Původně chtěla jen získat peníze na podporu šimpanzů, ale v současné době je její zájem mnohem širší.

Bojuje po celém světě za zákaz používání lidoopů v biomedicinských experimentech, za zákaz lovů lidoopů pro potravu, za vzdělávání lidí na celé planetě v otázkách záchran ekosystémů a prostředí pro přežití všech tvorů na naší planetě včetně člověka. Programy Institutu v Africe mají zajistit dlouhodobou ochranu divokých populací lidoopů a jejich biotopů a s tím také chránit biodiverzitu, kulturní tradice a živobytí místního obyvatelstva.

Jane Goodallová získala mnohá vyznamenání a čestné doktoráty mnoha světových institucí a univerzit. Její publikační činnost je velmi rozsáhlá, zahrnuje dva přehledy její práce v Gombe, *In the Shadow of Man* (1971), tato kniha byla také přeložena do češtiny) a *Through a Window* (1990), a také dvě autobiografie *Africa in my Blood* (2000) a *Beyond Innocence* (2001). Velmi rozsáhlá je také její

tvorba pro děti, kam patří například knihy *My Life with Chimpanzees* (1988), *With Love* (1994) nebo *The Eagle and the Wren* (2000). Stala se také předmětem mnoha televizních dokumentů, např. *My Life with Chimpanzees* (1990), *People of the Forest: The Chimps of Gombe* (1997). Některé tyto snímky byly také uváděny v České televizi.

Lze s potěšením konstatovat, že velká posluchárna Filozofické fakulty v Praze byla při této přednášce nabita do posledního místa, a to převážně mladými lidmi, kteří také velmi nadšeně diskutovali, velmi kvalifikovaně jak po odborné, tak i jazykové stránce. Rovněž

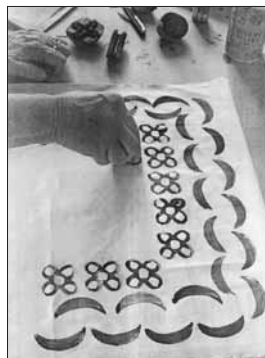
jsme měli radost, že na velmi zajímavé přednášce žádný člen Ekologické sekce naší Společnosti přátel Afriky nechyběl. Bylo pro nás velkým povzbuzením, že při osobní diskuzi vyjádřila jednoznačnou podporu našemu Českému projektu na ochranu afrických antilop.

Dnes tráví Jane mnoho času v přednáškových sálech po celém světě. Předává své poselství naděje „Message of Hope“ pro budoucnost a povzbuzuje mladé lidi, aby změnil tento svět.

Markéta Antonínová a Pavla Nežerková
Společnost přátel Afriky

Výtvarná dílna na zámku Zbraslav na téma adinkra

V sobotu 26. února se konala na zámku Zbraslav již čtvrtá výtvarná dílna věnovaná Africe. Tentokrát byla hlavním tématem adinkra. Technika tisku na textil pocházející z Ghany. Zájem veřejnosti byl veliký a tak nezůstalo u pracovních stolů jediné volné místo. Ačkoli se v Ghaně tisku na textil věnují především muži, ve výtvarném ateliéru na Zbraslavi se snažili poodhalit tajemství adinkry především ženy. Po krátkém úvodu, kde se účastníci dílny seznámili s historií a technikou adinkry, se všichni dali do práce. Nejdříve bylo třeba vyrobit si razítka. Původní dřevěná

razítka, nahradily obyčejné brambory, do kterých každý snadno vyřezal symbol, kterým chtěl svůj kousek látky ozdobit. Adinkra má několik desítek symbolů. Na Zbraslavi byl nejoblíbenějším motiv zvaný adinkrahene, který symbolizuje vládu a tvoří jej tři soustředné kruhy. Když se odpoledne dílna chýlila ke konci, měli nejzdatnější účastníci za sebou již hezkou řádku výrobků. Jedni použili pouze několik razítek k ozdobě lemu šatů, jiní dali přednost potištění celé plochy. Nakonec všichni pyšně předvedli svá díla.

Jana Jiroušková

Arabský svět dětskýma očima

Výtvarná soutěž pro děti od 4 do 18 let

Gabun

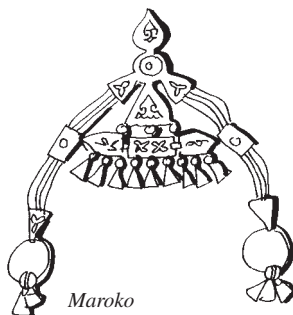
Cílem výtvarné soutěže ARABSKÝ SVĚT DĚTSKÝMA OČIMA je seznámit děti a mládež s bohatou kulturou a historií arabského světa.

Účastnit se mohou jednotlivci i kolektivy ve věku od 4 do 18 let.

Každé přihlášené dílo by mělo být označeno jménem autora, věkem a adresou, kam je možné poslat seznamy oceněných prací. Žádoucí je rovněž informace, zda si autor přeje, aby mu bylo jeho dílo vráceno po výstavě, či nikoli.

Zájemci mohou své práce posílat na adresu M. Zeithamlová, Kazašská 1426, Praha 10, 101 00 do 15. května 2005.

Maximální rozměr prací je formát A3. Žádný z rozměrů trojrozměrných prací by neměl přesahovat 50 cm.

Maroko

Soutěž je rozdělena do pěti kategorií

1. Předškolní děti
2. Děti od 6 do 10 let
3. Děti od 11 do 15 let
4. Mládež od 15 do 18 let
5. Handicapované děti

Vítězové jednotlivých kategorií budou moci svá díla spatřit na výstavě v Botanické zahradě v Praze Tróji od 18. 6. do 16. 7. 2005. Slavnostního předání cen 19. 6. 2005 v Botanické zahradě se zúčastní velvyslanci jednotlivých arabských zemí. Připraven je také bohatý program (orientální bazar, výtvarná dílna pro děti, orientální tanec).

Vyhlašovatelem soutěže je Společnost česko-arabská, Jerevanská 7, Praha 10, 100 00.

Jana Jiroušková

Večer arabské kuchyně v Brně

Kuře na šafránu, zapečené lilky, květák po libanonsku... Takové a další kulinářské speciality z arabského světa provoněly před několika týdny stylové prostředí egyptské restaurace a čajovny Faraon v Brně. Členové místní pobočky Společnosti česko-arabské zde 17. lis-

topadu 2004 uspořádali „Večer arabské kuchyně“. Šéfkuchařem a hostem večera se stal dr. Charif Bahbouh, spoluautor publikace „Syrská a libanonská kuchyně“.

Dr. Bahbouh a jeho pomocnice z našich řad připravili na tučet lahodných pokrmů, servíro-

vaných formou švédských stolů. Každý z hostů při vstupu obdržel dvojjazyčný, v zelené a bílé barvě vyvedený jídelní lístek, který jídla představil. Akce byla velmi hojně navštěvována, a to zdaleka nejen našimi členy. Majitel restaurace, pan Sayed Mosaad, uzavřel pro tento den podnik a jako pozornost představil hostům temperamentní bříšní tanečnici. Později, když večer pokročil a chuťové pohárky byly plně uspokojeny, přesunuli se někteří z nás na koberce do čajovny, kde v příjemné vůni vodní dýmky a za pití orientálních čajů rozprávěli až do nočních hodin vesele i vážně o arabské kultuře, způsobech života i humoru.

Akce se skutečně povedla a vzhledem k tomu, že její konání bylo poměrně málo inzerováno, nás příjemně překvapil velký zájem veřejnosti. Věříme, že po „večeru pro začátečníky“ budeme brzy moci uspořádat i další večer, nyní již „pro pokročilé“. Za vydařenou akci patří náš dík nejen dr. Bahbouhovi, který přijel z Prahy, aby se ujal vařečky a průvodního slova, ale i restauraci Faraon a všem brněnským přátelům arabských zemí, jejich kultury a lidu.

Pavla Začalová
Společnost česko-arabská,
Společnost přátel Afriky, Brno

Poznáváme frankofonní Afriku

V sobotu 19. března 2005 si mohli účastníci výtvarné dílny v Náprstkově muzeu v Praze vyrobit vlastní stolní hru. Hra měla podobný základ jako populární „Člověče nezlob se“. Účastníci hry si nejdříve vyrobili vlastní hrací desku. Na hrací desce formátu A1 byla mapa Afriky. Start hry byl v Praze, odkud se účastníci dostali do Marseille, kde se nalodili a přeplavili do Tuniska. Na území Afriky čekali na hráče první nástrahy. Někteří nemohli jedno kolo hrát, neboť se zúčastnili tradiční svatby nebo se zdrželi na trhu. Ani přechod přes Saharu nebyl jednoduchý. Když hráči docestovali až do Demokratické republiky Kongo, měli možnost se přepravit letadlem na Madagaskar a pak zpět do Prahy. Ten, který jako první překonal všechny nástrahy a dorazil do místa, z něhož se vydal na

cestu, byl vítězem. Některým účastníkům výtvarné dílny se hrací deska zdála příliš jednoduchá a tak si svoji cestu zkomplikovali zakreslením ještě dalších úkolů. Černobílý nákres hrací desky, kteří účastníci dílny získali, se postupem času změnil na barevnou plochu, kde byly zakresleny africké pouště, řeky a pralesy. Protože se na svém putování hráči postupně seznamovali i s kulturou a uměním jednotlivých zemí frankofonní Afriky, objevily se na mapách i obrázky kabylské keramiky, tuniské svatební košile či senufské pohřební masky. Asi po dvou hodinách intenzivní práce odešli malí účastníci dílny domů spokojeni s vlastní hrací deskou s tím, že si doma s rodiči a kamarády hru ještě jednou v klidu zahrájí.

-red-

Cesty 2005

Obracíme se na všechny cestovatele, světooběžníky, fotografy, kteří by mohli nabídnout kvalitní 45 minutové povídání s diapositivy z jakéhokoliv místa naší stále ještě nádherné Země. Z nabídnutých témat vybereme 15 přednášek do hlavního programu a další jako náhradní pro **18. Mezinárodní setkání cesto-**

vatelů CESTY 2005, které pořádá nepřetržitě od roku 1988 Klub cestovatelů Hanzelky a Zikmunda GLOBE Prosiměřice ve spolupráci s Obecním úřadem v Prosiměřicích u Znojma.

Součástí programu budou dva semináře – o adrenalinových sportech (vede RNDr. L. Hnyk, Praha) a České egyptologii (vede

T. Sadílek, Praha). Setkání proběhne poslední víkend v říjnu, tj. **28.–30. října 2005** v prostorách Kulturního domu v Prosiměřicích u Znojma. Témata přednášek mohou být zaměřena naprosto volně podle zájmu, profese či zájmu autora. Při Vaší nabídce doporučujeme přihlídnout k originalitě, obtížnosti, dobrodružnosti a dramatickosti získání záběrů či dostání se do dané oblasti, sportovnímu výkonu, objevnosti, kvalitě snímků a doprovodného slova, případně s hudebními ukázkami, celkovému sestavení a vzhledem k délce 40 + 5 minut (letos nově) i výstižnosti a stručnosti přednášky. Proto je lépe představit v přednášce menší lokalitu určité oblasti či problém, nikoliv téma, které nelze zodpovědně a kvalitně obsáhnout. Prosíme rovněž o výstižný název přednášky se stručně popsáním obsahem a případně dalšími údaji (kdy, kdo, kde, jak atd.). Nabídky přijímáme písemně či e-mailem nejpozději do konce srpna 2005 (e-mailem na adresu: hladikglobe@centrum.cz

nebo polakglobe@post.cz). Nabídky po tomto datu mohou být zařazeny jen výjimečně do hlavního programu, většinou ale jako náhradní přednášky. Rádi přivítáme nabídky fotografií k vystavení, případně další trojrozměrné předměty, vlastní cestopisy.

Během září oznámíme lektorům výsledek výběru. Vybraní lektori neplatí účastnický poplatek 250 Kč a obdrží honorář za přednesenou přednášku (projednáváme zvýšení honoráře). Nejlepší přednášky jsou ještě oceněny cenami, které předává Miroslav Zikmund a zástupci patronů jednotlivých cen: Cena geografického magazínu KOKTEJL, Cena cestovatelů Hanzelky a Zikmunda GLOBE, Cena WORLD HERITAGE. Do konce září bude kompletní přednáškový program setkání CESTY 2005 uveřejněn na webových stránkách <http://globe.euweb.cz> a v klubovém zpravodaji Speciál GLOBE.

J. Hladík a J. Polák
Výkonný výbor Kc H+Z Globe Prosiměřice

Večer studentů Libye

Jistě si pamatujete nedávné doby, kdy v tehdejší Československé republice studovaly stovky zahraničních studentů. Z nich se postupně „v jejich srdcích“ stávali „naši“ občané, kteří po návratu do svých zemí šířili dobré jméno naší země a v praxi dokazovali kvalitu našeho školství, v neposlední řadě přinášeli naší zemi i finanční prostředky.

Ti, kteří si takové období pamatují, museli být šťastní a spokojení s večerem studentů Libye, který se uskutečnil dne 15. 4. 2005 v renovovaných prostorách kulturního centra Semilaso v městské části Královo Pole v Brně. Večera se účastnili všichni studenti této země, kteří v současné době studují na fakultách českých vysokých škol. Jejich počet svědčí o tom, že i přes politickou situaci posledních let existuje most, který spojuje naše dvě země. Je to po významných změnách v Libyi další dobrá zpráva nejen pro vysoké školství v ČR, ale i pro české podnikatele, kteří hledají cesty na tento lukrativní trh.

Večer sám o sobě se svým programem a národním jídlem, především díky přestaviteli svazu studentů Libye u nás p. Salemovi Saedovi Elfakrimimu a členům brněnské pobočky Společnosti přátel Afriky, kteří mu vydatně pomáhali se zabezpečením akce, proběhl na vysoké společenské úrovni. Ta byla zvýrazněna přítomností představitelů Libye v osobě pana Kamala M. Belashe-Hara, chargé d'affaires Libyjského velvyslanectví v Praze, starosty městské části Královo pole p. Ing. Kopečného a dalších představitelů města. Setkání a bohatých diskusí se rovněž účastnili představitelé brněnských vysokých škol a představitelé Společnosti přátel Afriky, pobočky Brno. Večer byl zakončen kulturním pořadem, který nadchl všechny přítomné.

Přejme si, aby takových vzájemných setkání bylo co nejvíce a aby přinášely pozitivní výsledky všem zúčastněným stranám.

Ing. Javora

Významné životní jubileum pana Jaromíra Kučery

V dubnu 2005 se dožívá 80 let RNDr. Jaromír Kučera, CSc., zakládající člen pobočky Brno.

Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, kde v roce 1950 získal titul RNDr. v oboru geologie.

Ve složitých poměrech počátku 50. let nastoupil jako středoškolský profesor na Ostravsko. Pak přešel do praxe a začal jako jeden z prvních vedoucích pracovníků tvořit geologickou skupinu v Českomoravském rudném průzkumu v Rýmařově. V roce 1958 byl přeložen do brněnského podniku Geologický průzkum.

V letech 1967–1985 byl střídavě vyslán v čele průzkumných geologických expedic do severní Afriky. Tam strávil celkem 5 let, kdy v náročných klimatických a pracovních podmínkách šířil dobré jméno české geologie a reprezentoval „odolnost“ našich expertů přežít v náročném prostředí. V letech 1971–1973 vedl expedici do marockých velehor Vysokého Atlasu, předtím pracoval v alžírské Sahaře. Získal tak bohaté zkušenosti, znalost jazyka a mnoho dalších poznatků z života v poušti.

Při svých návratech do vlasti přednášel externě na Přírodovědecké fakultě v Brně, kde předával studentům své obrovské praktické zkušenosti z pobytu v severní Africe. Při svém působení geologa přednesl více než sedm

desítek odborných přednášek a napsal řadu vědeckých a odborných článků.

Jeho přínos pro brněnskou pobočku SPA a SČA je stále výrazný. Pod naší hlavičkou často posluchačům sděloval své dojmy i zkušenosti z pobytu v Africe na besedách s cílem popularizovat tyto země pro širokou veřejnost. Při tvorbě programů činnosti byl vždy velmi pracovitý a vděčíme mu za mnohé připomínky ke zlepšování našich aktivit. Jeho neustálý zájem o dění v Africe dokládá svou přítomností na všech našich akcích.

Za celou pobočku a snad i za vedení v Praze mohu panu doktorovi Kučerovi popřát hodně zdraví a duševní pohody, ať je dál v myšlenkách v jeho milované Africe, která mu poskytla možnost prožít bohatý a mimořádný život. Léta práce v tvrdých saharských podmínkách ho rozhodně nezdolala a neubrala mu nic z jeho stále aktivního stylu života. Byť se v jeho očích již občas objeví nekonečnost saharské zádumčivosti, věřme, že ještě dlouhá léta bude platným členem naší pobočky.

Do dalších let nechť mu pomáhají všichni dobří afričtí duchové ...

Rostislav Tesař
předseda pobočky Brno

K významnému životnímu výročí paní Evy Collinové

Paní Eva Collinová, členka předsednictva Společnosti přátel Afriky, dožívá se významného kulatého jubilea v plném zdraví, uprostřed záslužné pracovní činnosti, kterou vykonává pro Sdružení přátel východní Afriky. Žila a pracovala několik let v Keni a její znalosti a zkušenosti

z tamějšího prostředí jsou bohatým přínosem pro naši současnou činnost seznamování veřejnosti s děním v oblasti východní Afriky. Blahopřejeme!

za Společnost přátel Afriky
Jiří Černocho

Kalíla a Dimna. Bidpájovy bajky

Oliverius, Jaroslav:

**Kalíla a Dimna. Bidpájovy bajky
(Kalilah and Dimnah. Tales of Bidpai).**

**1. vyd. Praha : Gema Art –
Dar Ibn Rushd, 2004. 300 s.
ISBN 80-86087-53-0.**

V závěru roku 2004 vydalo nakladatelství Dar Ibn Rushd významnou publikaci Kalíla a Dimna. Profesor Jaroslav Oliverius tak dokončil překlad klasického díla arabské literatury. Tento skvost literatury, známý rovněž jako Bidpájovy bajky, patří nepochybně k nejpoutavějším dílům starého Východu a právem náleží do zlatého fondu literatury světové.

Když v roce 2002 hovořil na stránkách našeho Bulletinu Jaromír Hajský s panem profesorem o práci na překladu, Jaroslav Oliverius tehdy o tomto díle řekl: „... bylo už přeloženo do většiny evropských a světových jazyků včetně slovenštiny – už v roce 1958, což jsem pokládal za velký dluh české arabistiky a tím spíše za svůj dluh osobní arabské i české literatuře. Myšlenkou jeho překladu jsem se tak obíral řadu let, k praktické realizaci jsem přistoupil v říjnu loňského roku.“

Vznik Kalíly a Dimny má velmi dlouhou a pohnutou historii. Základem se stala staroindická sanskrtská sbírka bajek Pančatantra, tedy Pět knih, sepsaná kolem r. 300 n. l. v Kašmíru. Už v její první části vystupují dva šakalové – Karataka a Damanaka, kteří dali jméno pehlevskému překladu Kalílak a Dimnak. Ten-

to pehlevský překlad, který však nečerpal pouze z Pančatantry, ale i z indické básnické skladby Mahábharátha a dalších, již nedochovaných staroindických spisů, byl pořízen za vlády jednoho z nejvýznamnějších sásánovských králů, Chusraua Anóšarvána (531–579).

Pehlevský překlad, který se nedochoval, byl předlohou arabské verzi z pera vynikajícího perského literáta pišícího arabsky Ibn al-Mukaffa'ya, který žil pravděpodobně mezi lety 720 a 756 n. l. Arabská Kalíla a Dimna však není pouhým překladem pehlevské předlohy, Ibn al-Mukaffa'ya ji také tvůrčím způsobem redigoval, na několika místech podstatně přepracoval, nebo doplnil. Ačkoli bývá Kalíla a Dimna považována za sbírku bajek, této klasifikaci odpovídají pouze některá vyprávění. Žánrově lze dílo zařadit do tzv. zrcadel princů, kdy moudrý rádce, filozof Bajdabá (Bidpáj), odpovídá na dotazy krále Dabšalíma a dává mu moudré rady a doporučení.

Arabská verze Kalíly a Dimny byla přeložena do syrštiny, nové perštiny, turečtiny, řečtiny, latiny, hebrejštiny, španělštiny a staroslovenštiny. Vliv tohoto díla lze sledovat v novelách G. Boccaccia a v bajkách J. de La Fontaina a I. Krylova. Třeba také poznamenat, že tento námět zpracoval rovněž významný český spisovatel Ivan Olbracht v půvabné knížce O mudrci Bidpájovi.

**Miroslav Houska
Společnost česko-arabská**

Staroegyptská mytologie a symbolika

Vladimír Pechar se narodil roku 1931 v Příbrami, kde se již za středoškolského studia věnoval výtvarnému umění a hudbě. Po absolvování SOŠV v roce 1964 (prof. J. Kaiser, J. Mahelka, M. Uchytlová-Kučová) pracuje jako profesionální výtvarník.

Věnuje se především portrétní malbě, ať již ve specifické technice vysoké olejové strukturaže či v různých grafických technikách. Po několikaleté práci na souboru staroegyptské historie, mytologie a symboliky a portrétu rozpracoval obsáhlý cyklus šedesáti portrétů Shakespearových dramát v grafice, zčásti v oleji a temperě.

Od roku 1985 se věnuje studiu rané české historie a vytvořil galerii 40 mýtických i historických postav od praotce Čecha po Jiřího z Poděbrad.

Vladimír Pechar a jeho starý Egypt

Slavný český egyptolog Jaroslav Černý kdy si zmínil „uštknutí“ starým Egyptem, které již od mladí předurčilo celou jeho pozoruhodnou životní pouť. Takovéto „uštknutí“ ovšem postihlo a stalo se osudovým celým generacím nejen egyptologů, archeologů, historiků, architektů, uměnovědců a přírodovědců, ale právě tak cestovatelů nebo umělců. Myslím si, že toto je i případ Vladimíra Pechara.

A není toho vskutku málo, co může přitáhnout tak vnímavého, citlivého a tvůrčího člověka, jakým je český malíř a grafik Vladimír Pechar. Starý Egypt se svými mnohatisíciletými dějinami a kulturou, jehož pokračovatelem je i naše civilizace, je pozoruhodný z mnoha hledisek. Na jedné straně je tu svědectví o mimořádných technických a vědeckých znalostech a schopnostech dávných Egyptanů, o nichž svědčí dochované mastaby, pyramidy, skalní a šachtové hrobky, chrámy, kaple a svatyně. Okouzlují nás tyto tisícileté stavební památky jako architektonické celky (z nichž mnohé jsou právem také zahrnuty v sezna-

SPOLEČNOST ČESKO – ARABSKÁ
MUZEUM VÝŠKOVKA

SI VÁS DOVOLUJÍ POZVAT
NA ZAHÁJENÍ VÝSTAVY

VE STŘEDU 1. ČERVNA 2005
V 17.00 HODIN
V MUZEU VÝŠKOVSKA VE VÝŠKOVĚ

VÝSTAVA JE USPOŘÁDÁNA V RÁMCI
ARABSKÝCH DNŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ
A POTRVÁ DO 31. SRPNA 2005

STAROEGYPTSKÁ
MYTOLOGIE A SYMBOLIKA

VLADIMÍR PECHAR

mu kulturního dědictví lidstva organizace UNESCO), stejně jako jejich výzdoba, která zahrnuje jedinečné reliéfy, malby a sochařská díla. Ta dokážou být nezměrnou inspirací pro umělce, jako je Vladimír Pechar.

Na druhé straně nás starověká civilizace v údolí Nilu srozumitelně oslovuje prostřednictvím dochovaných písemných pramenů, které zahrnují literární díla i neliterární texty. Díla krásné literatury, jež Egyptané označovali „krásná řeč“ a jež se tradovala ústně i písem-

ně po tři tisíciletí, obsahují skutečně literární skvosty. Patří mezi ně životopisy, naučení, stížnosti, napomenutí, nářky, povídky, pohádky, literární dopisy, bajky, královské novely, milostné písně a chvalozpěvy. Právě seznámení se s těmito díly zanechalo přesvědčivé stopy v Pecharově působivé tvorbě. Jistě k nim ostatně přistoupila i následující slova z Chvály mudrců a knih, jež před 3200 lety napsal neznámý autor:

*„Člověk hyne, jeho tělo se obrací v prach,
všichni blízcí odcházejí;
avšak kniha ho připomíná
ústý toho, kdo z ní přednáší.
Prospěšnější je kniha než vystavěný dům,
než hrobka na západě,
je hodnotnější než palác,
než stéla v chrámu.“*

K tomuto dědictví zároveň patří staroegyptský princip pravdy, práva, spravedlnosti a mravního řádu, jenž vznikl v okamžiku stvoření světa a měl nejvyšší boží posvěcení. Nazýval se maat a jeho nositelkou byla právě

samotná stejnojmenná Reova dcera, bohyně Maat. Tento princip představoval v každodenním životě nedopustit se zla vůči lidem ani zvířatům, nepůsobovat nikomu bolest, nezapíjet, nekrást, dodržovat zákony, vzorně vykonávat povolání, nezneužívat své postavení, být neustále a za všech okolností věrný panovníkovi („bohovi žijícímu na zemi“), přinášet bohům stanovené obětiny, pečlivě se starat o manželku, děti a rodiče a vydatně pomáhat slabým a chudým. Mnohé z těchto zásad jsou dodnes živé a snažíme se je dodržovat i my.

Je velkou zásluhou Vladimíra Pechara, že nám prostřednictvím svých osobitých a působivých rozsáhlých egyptských cyklů s portrétní, figurální a symbolickou tematikou – jež jsou provedeny především technikou různobarevné olejové strukturáže a tepaného reliéfu z lesklých plechů na jednobarevném pozadí (ale i drobné grafiky, jako je exlibris) – věrně přibližuje dávnou civilizaci v údolí Nilu, z jejíhož odkazu čerpáme dodnes.

Břetislav Vachala
Společnost česko-arabská

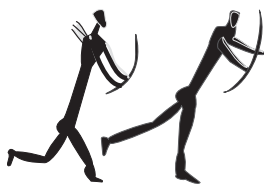
Společnost přátel Afriky v Olomouci

**Pravidelná neformální setkání členů a sympatizantů
v prostorách Vzdělávacího centra pro veřejnou správu ČR, o.p.s., Dolní náměstí č. 7,
Olomouc (2. patro – nad Galerií G)**

úterý, 10. května 2005 v 18.00 hod.

Do pralesů za Pygmeji

minisymposium o nejmenších lidech světa, žijících v nejtemnějších koutech Afriky

Na minisymposiu, věnovaném tradičnímu květnovému Dni Afriky, vystoupí členové olomoucké Společnosti přátel Afriky, kterým se podařilo proniknout do nitra afrického kontinentu a být hosty nejmenších lidí světa – Pygmejů. Podíváme se do Kamerunu a Ugandy, ale seznámíme se i s významnými českými vědci a cestovateli, kteří tyto trpasličí populace studovali, a dozvíme se řadu zajímavostí o etnologii a antropologii těchto pozoruhodných svědků africké prehistorie.

Účastníky minisymposia a jejich jednotlivé příspěvky představí samostatná pozvánka.

úterý, 14. června 2005 v 18.00 hod.

Atentáty a politické vraždy v Africe

Vladimír Pavlík

Dávnověk afrického kontinentu i jeho moderní historie jsou „prošpikovány“ stovkami úkladných vražd, politických atentátů a ozbrojených převratů, při kterých umírali slavní státníci. Spolupracovník olomoucké Společnosti přátel Afriky Vladimír Pavlík nám pomůže odkrýt oponu nad řadou násilných úmrtí, kterým neunikli ani nejvýznamnější muži světadílu.

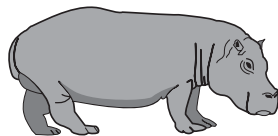
<http://spa.afrikaonline.cz>

úterý, 13. září 2005 v 18.00 hod.

Uganda filmový dokument

Jiří Zlámal

Filmový dokument, komentovaný Jiřím

Zlámalem, s názvem UGANDA – SVĚTLO A STÍNY nás seznámí s ugandskou přírodou: její různorodostí, ochranou, ale i pomocí mládatům slonů a nosorožců, osiřelým v důsledku pytláctví. Prostřednictvím filmového dokumentu navštívíme některé národní parky, považované mnohými za nejkrásnější v Africe. Všimneme si však i života lidí včetně vzestupu Ugandanů po svržení hrůzovlády generála Idiho Amina, kterého v krátkém prostřihu uvidíme také.

Egyptologické jaro

čtvrtek, 12. května 2005 v 17.00 hod.

Symbolika egyptského chrámu

Jiří Janák

Termín „achet“ je obvykle překládán jako „horizont“. Již v nejstarších pramenech byl achet spojován s místem, odkud se rodí slunce, tzn. východním obzorem. Přesto i nadále zůstávají s tímto pojmem spojeny především představy zrození a vzkříšení, jak ve spojitosti se sluncem, tak se zesnulými lidmi. Navíc lze termín „achet“ interpretovat jako místo, kde pocítujeme mocné působení něčeho posvátného, co samo není možné spatřit. Pojetí horizontu tak nachází symbolické uplatnění v architektonické podobě chrámu, paláce i hrobky.

čtvrtek, 19. května 2005 v 17.00 hod.

Kulty a texty v šachtových hrobkách Pozdní doby

Ladislav Bareš

Na staroegyptském pohřebišti u Abúsíru trval v 1. tis. př. n. l. kult Sahureovy Sachmety, místní formy této populární bohyně. Archeologické nálezy ukazují, že zvláštní kaple, jinde v Egyptě prozatím nedoložené, existovaly i u velkých šachtových hrobek z poloviny 1. tis. př. n. l., ležících na jihozápadním okraji abúsírského pohřebiště.

čtvrtek, 26. května 2005 v 17.00 hod.

Svátky a procesí v ptolemaiovských chrámech

Filip Coppens

V bohatě zdobených prostorách chrámů ptolemaiovského Egypta (332–30 př. n. l.) můžeme nalézt velké množství informací, které vypovídají o rozličných stránkách

staroegyptského náboženství. Z početných nápisů a reliéfů se dozvídáme i o svátcích a procesích, které se v průběhu roku odehrávaly nejen v prostoru samotného chrámu, ale i v jeho okolí. V této přednášce bychom Vám rádi představili některá ze slavnostních procesí, a to jmenovitě oslavy svátku Nového roku a každoroční procesí bohyně Hathory z Dendery do chrámu v Edfu.

Přednášky se konají

ve čtvrtek od 17.00 hodin v přednáškovém sále Náprstkova muzea.

Vstupné 30 Kč

Společnost česko-arabská pořádá

Arabské dny

pod záštitou ministra zahraničních věcí ČR,
primátora Hlavního města Prahy
a Rady arabských velvyslanců v ČR

13. 6.–20. 6.

Výstava obrazů aižírské malířky paní Khelifi

hotel Intercontinental, nám. Curieových 43/5, Praha 1

14. 6. – 15. hod.

Seminář „Kulturní pluralita a náboženství“

katolická teologická fakulta, Thákurova 3, Praha 6

15. 6.–21. 6.

Výstava plastik „Tváře beduínů“ syrského umělce Ghazwana Allafa

v galerii Lapidárium, Rámová 6, Praha 1

15. 6.–22. 6.

Výstava „Obrazů a tradičních výrobků“ z Palestiny a Sýrie

galerie Jindřišská věž, Jindřišská ul., Praha 1

16. 6. – 14. hod.

Seminář „ČR a arabské země; obchod a kooperace“

velký sál Magistrátu hl. m. Prahy, Mariánské nám. 2

18. 6.–26. 6.

Orientální trh v Botanické zahradě v Tróji

hudba, břišní tance

19. 6. – 14. hod.

Vyhlášení výsledků soutěže „Arabský svět dětskýma očima“

Botanická zahrada, Trója

výstava dětských kreseb

19. 6.–23. 6.

Arabský svět v Blaníku – filmový festival

výstava Libanon ve fotografii

20. 6.

Den alžírské kultury v Blaníku

filmová představení a kulturní večer

kino Blaník, Václavské nám., Praha 1

22. 6.–8. 9.

Výstava knih „Setkání dvou světů. Dialog kultur“

arabská kniha v Národní knihovně, Klementinum 190, Praha 1

DOPROVODNÉ AKCE

21. 6.–8. 9.

Výstava fotografií

galerie Dahab, Rybná 28, Praha 1

25. 6. – 19. hod.

Hudební večer a arabská diskotéka

restaurace Dahab, Rybná 28, Praha 1

12. 7.

Výstava „Magické stříbro“

Muzeum stříbra, Barborská 28, Kutná Hora

25. 5.–8. 7.

Výstava „NAZAR“

přehlídka arabských fotografií

galerie Langhans, Vodičkova 37, Praha 1

Změna v programu vyhrazena

Aktuální informace na www.czech-arab.org

Dotazy na info@czech-arab.org

Těšíme se na Vaši návštěvu

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 1 – duben 2005, 13. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 31. 3. 2005

Bulletin je vydáván za přispění

Odboru kulturních a krajaňských vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH,
doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., Mgr. MIROSLAV HOUSKA,
PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc., doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc.,
PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR
Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ
Výroba: ESKIRA s.r.o.

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. 604 378 949**

Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* **spa.afrikaonline.cz**

– *e-mail:* **spa@afrikaonline.cz**

Společnost česko-arabská – *webová stránka:* **czech-arab.org**

– *e-mail:* **info@czech-arab.org**